КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, віашагіхкета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

ШИНАРИН, 19 МАРТ, 1968 шу. № 34 (4534)

Мах 2 кап.

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-Гіалгіайн обкоман, Нохч-Гіалгіайн АССР Лакхечу Советан а, Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕКЭ

Пхе шера план — ханал хьалха!

ЛЕКТОРА ДОШ

Пхе шера план хенал хьалха кхочушъяран В. И. Ленин вина 100 шу дизара динача социалистически декхаршкахь бакъдолчу Нохч-Гіалгіайчен къахьегамхой кийчар дійоцу колхозашка, совхозашка, предприятешка лекцеш ешаш бу эзарнаш лекторш.

«Знание» ахача обществон Нохч-Гіалгіайчен организацина член, цигахь барх эзар гарита член. Шалхача юбилейни шера 49 эзар лекци йийшай цар. Республикан къахьегамхошта дийцаш Сийлахь-боккха Октябрин вай мехка социализмин котъяккхара ленински парто лоьттабъача къессамах, КПСС историх, философе, политэкономе, Іилман атеизма дешах йоза, дуьнен халкъашта юкъерча хьалах йола лекцеш йийшай, къахьача коммунистацца, революцие, граждански Сийлахь-боккхача Даймехкан тіемаш ветеранацца вІашагІбеттабенаб кагирхой.

Укх тІеххьарча хань лекцеш дукхагІа ешарал совгІа дийна тоьлбаьб цар идейно - политически боарам, эрголхьа тоьлай лекционин пропаганда формаш.

Шоашта хьалхашка латта бехктохаме декхараш къастта дика кхочашдеш «Знание» обществе Сунженски районин организаце. Ешаш йола лекцеш моттигерча вахарца айхха бувзам болаш, тайп-тайпарча темаех хул. Лекционин пропагандана юкъе шерра лакъа лоац моттигерча интеллигенце. Укх тІеххьарча хана районе къастта теркам тІабахнийтаб кагирхошта военно - патриотически кхетам балара. Наха чІоагІа дукхаезавний хаттарийн жоппийн сайренаш, теоретически конференцеш, цІи хезача нахера вІашагІбеттабалар. Лекционин пропагандина товкра, из шерагІа йоаржаяра дани терко а ю юкъханцарча партийни организацена, партий райкома.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам лучеи уж паччахьалкхен заданеш ханал хьалха кхочашдераяра, саргагІбоахачен дока кха ковкъостал ду Назрановчь «Электроинструмент» завода партийни организацена моттигерча «Знание» общества юкъханцарча организаце. Тхъаьи шийтта сагчуноагІаш я из. Уж ба завода цехий, отделий кулгалхой, экономисташ. ХІара кхоъарча дийнахьа лекцеш еш завода цехашка. Уж хул КПСС ХХІІІ съезда материалех, завода коллектива декхарех, къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхарах, планированеи экономически стимулированеи кердача системах, кхыйолча а актуальни темаех.

ШаьІа района бахача наха дукхаезавний вІагІара лекторех. Цу тайпара ялх бІаь совгІа лектори я районе. Из хала а сийлен а болх дукхагІча лаькъе юрташкарча хьехархоша бу. Лекторски коллективашта юкъе къаьстта белгалъьнкхай я Гермекчуперча юкъерча школа хьехархой лекторски группа.

Вахарна айхха бувзам болаш а кердача декхараш хІа маьехка а лекционин пропаганда вІаштІехьъякха гІертаьш дукха къахьег Заводскойн Старопромысловскин районин организацешта. Цига къаьстта теркам тІабахнийтаб лекцей формаш эргахара, В. И. Ленин ваь 100 шу дизаран К. Маркс ваь 150 шу дизаран вІоартта чулоацам йола лекцеш ешара.

Цхьабакъда, республике лекционин пропаганда юкъе дукха из цІенхашттара кхоачамбоацараш. ХІана а кІезига лекцеш еш военно - патриотически тематиках, СССР халкъий доттагІалах, ленински къамал политикех, йоаргІача бесса пропаганда яц хьалкха юкъерча производственни опыта. Планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка боахам делабара даькъе Іоаьхача опыта пропаганда геттара воала ю, экономически реформа маІани лоархІами шерра дІабовзийтац.

Цхьайолча моттигашка геттара а кІеззига еш лекцеш, къаьстта атеистически яраш, вІоарга хилац цар идейно-политически чулоацам.

Лекционни болх ледара лелабу «Знание» общества Гудермесски организаце. Цига кхоачашъяц лекцеш ешара план, хІаьта ешараш а дукхагІа йолча хана районна вахарца бувзам болаш хилац.

КІирагІа цу ди мукъа а холаш болх бе довлаьро пропаганда воздействи чІоагІьяра йоккхий торонаш хьаелл. Вакъда, царех кхетамца пайда ешаш массанахьа а.

Военно - патриотически кхетам балар, атеистически пропаганда елга, хьалха латтарий опыт дІайовзийтилга ледара лелаву МалгІабика, Наьсарен районашка, кхычахьа а.

Лекционин пропаганда таханарча вахаро дІаеххача тайпара хилийтара цІенкаь дІадаха деза уж кхоачамбоацараш. Юрташка, городашка бахача нахага дІакхачийта деза лектора бакъдола дош. Терко е еза чулоацам кІоарген ладувгІараша дика кхетаергйолаш лекцеш хилийтара.

Партийни организацеша лекторски группаша, «Знание» общества республикански организаце правлене цададдаш йоакхо е еза лектора гонзал лакхъяра. Шеешача лекцена ладувгІарий уйла тІерае хоъш а дувцар дика довзаш а цох кхеташ а хила веза лектор.

Вай республика хьалашка боккха лоархІам болаш ца атеистически пропаганда дерттІа вІаштІехьъяккхар. Атеистически темаех йола лекцеш къаьстта дукхагІа еша еза юрташа. Цу балха юкъеоза беза боахамий кулгалхой, производстве хьалха латташ, коммунисташ. ШІакха а лишалийта йиш яц вай вахаре хІана а нийслуш долча дІахача замах кхедиса ийрча гІуллакхаш лолалераш, законаш, общественни порядок телхаераш гучабоахаш йола лекцеш дукхагІа еша еэилга.

Кагирхошта коммунистически кхетам балара, уж патриотически уйлаца хьалкхебаро дукхагІа теркам тІабахийта беза лекционин пропаганда ераша. Шерра пайда эца беза шоаш дика хилар хьалхекхача къахьегама, революце, тІема ветеранашца кагирхой вІашагІбетталуш хиларах, тайп-тайпара сайренаши тематически конференцеши чакхъяха еза.

В. И. Ленин ваь бІаь шу дизара кердача толамашца накъбаха кийче еш ба Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой. ХІара колхозе, совхозе, предприятие, дешара заведение, школе вІаштІехьлаха деза ленински дешараш. Лекцей циклаш чакхъяха еза К. Маркс ваь 150 шу дизара хетаь.

ХІана кхашкара бІаьстан балхаш дІадолаленнача ханна колхозашка, совхозашка, бригадашка, механизаторашта лекцеш ешара цІенхаштта теркам тІабахийта беза.

Лекционин пропаганда болх тоабеча кхетамца пайда эца беза юбилейни шера Іоаьхча ерригача опытах, из шерра дІайоаржае еза.

ТАТАРСКИ ССР. Укхаза шерра белгалдоахаш да А. М. Горький вынча дийнадь дезз бІоалагІа шу хІоар. Казанций къаьстта а еза я писателан цІи. Ше кхуш воагІа ха къаьнача замалалъарча Волга тІарча городе ляьккхай Алексей Пешкова. Укх невошка къаьстта а дукхагІа мах хул Казански А. М. Горьке ЩагІа-музее. Ца сийлахьа белгалдара ю дездеш «М. Горьке чъакъетьа советски писателашта», «Горькийн татарски литературей» яда керда отдедаш а. хІаьта кхтта Максим Горьке произведенешта хетальча бераш хулкнествоин творчестве боккха выставка а хьайийлдай.

СУРТА ТІА: ЩагІа - музее. Кхуш воагІа Горький — Казане яха И. Новоселова скульптурана хьалхашка латта музее хьажа баьккараш.

Б. Мироненко сурт. ТАСС фотохроника.

Тийрка йисте Советски Іаьдал оттадаь 50 шу да

ОРДЖОНИКИДЗЕ, 15 март. (ТАСС-а корр.). Лоаман Приетона лаьттан тІа доккха цІей да тахан республика гораддІа юртий а къахьегамхоша белгалдоах Тийрка йисте Советски Іаьдал оттадаь 50 шу дизар. ЦІей деддеча КъилбаседІа ХІирийчен столице баьхкаб вошал долча доалахарча республикашкара хьаший, къаьна большевикаш, цІи еза граждански тІема а къахьегама а ветеранаш.

Къаман музыкальне - драматически театра кердача цІеношка цу сийлахьча дена хетаь юбилейни заседани хилар. Доклад йир КъилбаседІа ХІирий АССР Министрий Совета председатела О. А. Баевена.

Паччахьа Россе тІехьайниса йстара моттиг хинначе ХІирийчених Советски Іаьдаль шерашка дакха дегІлена экономика а культура а йолаш йола тоалуш латта социалистически республика хиннай. Массех оттаза дегІаенай промышленни производства объем. Шерра дегІадаьккхал шитта лоаман-рудай, бесаш долча металлурге, энергетика, приборашш ю, химически, кхачан дараш санна дола лоархІамера доакъош а. Болх бе йолаш вай ниа бола керда 120 фабрикеи заводи. ХІирий предприятей марка йола хІачаш Европа, Америка, Азе, Африка отташ долча мехкашка дІадухийт.

[illegible]

ХЬАМСАРА ЦІЕЙ ДЕЗДЕШ

16 март. Дийнахьа мальйтта сахьат даьнна ха. Грозненски района «Первомайская» яхача станица культура ЦІенна машинашца хьатІоуш латт района боахамий, учреждений, производстве къахьегамхой, общественность. Нохч - ГІалгІайчен Советски Іаьдал отта 50 шу дизар дездеш ба уж.

Хоза кийчбенна баьхний цІей дезде боккхий зал. Царех цхьаберши 50 шу хьалха вІашагІкардейнашша Совета Іаьдал балха долаш лаьттача тІемашка дакъа лаьца ба. Къаьстта догІоаздьнна ба уж тахан укхаза даьхьа лаца ираз хинна.

Таханарча цІейна бола наьха безам совбоак малх хьежаш денача дІаьхача дено а. Клуба гонахь уллача майдан тІа гулбенна халхараш деш, илеш доакхаш ба колхозхой.

Шийтта сахьат доалаш культура ЦІагІа торжествени собрани дІайолалу. ТІаккх аьрха хьалйоа е-зал. Собрани хьаелІ Грозненски райисполкома председатела Т. М. Эсамбаеваь. Шейй сийлен президиуме КПСС ЦК Политбюро хорж гулбеннараша.

Цул тІехьагІа «Нохч-ГІалгІайчене Совета Іаьдал отта 50 шу дизарь» яха доклад йир КПСС Грозненски райкома секретара Ю. В. Сухорукова.

Торжествени собрани чакхъяьча сирранна сакъердаш бар къахьегамхой. Культура ЦІагІа барна лахархІа художественни самодеятельноста докккха концерт оттадир, тайп - тайпарча медалех спортивни ловзар хилар, клубе шахматех, шашкаех ловзараш дир.

Боккхача сакъердамца ледир из цІей района къахьегамхоша.

С. СУЛТАНОВ.

ГРАЖДАНСКИ ТІЕМА ТУРПАЛИЙ СИЙНА

Укх денашка цІенна цу хиннача тайпара дукха адам гулденнадар Грозненски района «Советская Россия» яхача юрта клубе.

Советски Іаьдал балхал долаш 1919 шера вІашагІкардейнараша къамаш лоаттабаш бийнар туркшашта клубе «Мемориальни Доска» оттадара хетаь митинг хилар.

Митинг хьайийлар «Советская Россия» яхача юрта партийни секретара Залов Дауда. Митинге къамаьлаш дир КПСС ХХІІІ съезда делегата Ш. Абдусаламова, граждански тІема доакъашхо С. Исханова, «Комсомольское» яхача юрта Совета председатела Ю. Басханова, КПСС Грозненски райкома секретара Т. М. Ахмедханова.

«Мемориальни Доската» яхаш граждански тІема дакъа латтача шарашта «Комсомольское» яхача юрта бийнарий списка рамкана хьалтІийтар.

С. БЕРДОВ.

ПЕРМСКИ ОБЛАСТЬ. Чайковске цІергІча шарей комбинате техкаш я пневморапирин автоматически ткацки станок. Дай-мехка техникана цу тІеххьара нагІдаьнначо йиш хулийтаргья текстильщиний балха хьалаш дикагІа тоаде а къахьегама басарде лакхъе а.

СУРТА ТІА: предприятен опытни участке керда станокаш нарборзаш ба мастер Виктор Верианов, ткачиха Любовь Кузнецова (аьрдехьа), Зинаида Бурдина.

Е. Загулина сурт. ТАСС фотохроника.

БІУБЕННА ГІА БОАХ

Надтеречни района «Верхне-наурский» яхача комсам лелаеча совхоза хьайбаш лелдераша дика дІадоладаьд ар шу. ДІалахача шера укх хана лаьхкачул дукха дукхагІа я укх шера цар йоаккха шура, дулх. ЦхьайтталагІа март тІаккхоачаш тІеххьовчаькъай пятилетка кхоалагІча шера хьалхарча квартала план. Планах 148 тонн яккха езача 153 тонн шура яьккхай совхоза цхьоалагІча отделенерча шурий-товарни ферма коллективо. Шин беттен ах беттен планах 118 тонн йолча 125 тонн совгІа шура дІакхьачай хачтчахьалкхента. Вазнеснчул лакхагІа я шурий хьоалал.

Районе яттара хьалха рапорт делар совхозе хьалхарча квартален ах шерен хачтахьалкхента дулх дехкара план ханал хьалха кхочашъярах. Планзе 61 тонн дулх дІаденнад хьайбаш лелаераша.

ХІара дена толамаш сондаъкара творчески къахьег совхоза хьайбаш лелаераша. Нийса вІаштІехьбаьккхаб ферме доарнай, скотниний къахьегам. ХІаранена дика хов ший де денар.

Боккха теркам тІабохийт укхаза доарнашта юкъе социалистически яхь йоаржаяра, кхетамех агитационно-массовни болх лелабара. Доарнашта дена доахача толамий лард хинна дІаеттай социалистически яхь. ХІаранена кхо ше хьалца якъе аьнний, цо мел шура яьккхай. Ферма балх тоабарах доалана продуктивность лакхьяран боккхача лоархІаме да из гІулах, хІаьта массана дика къахьегара доарнаш тІа а хьех.

ХІара бетта ферме бахча балха итогаш ю. Балха тІа гучадаьлна кхоачамбоацараш сихха юкъера дІададара де денар ду.

ХІара доарна дийнахьа яьакха шура дІаяхьеш шагшш хинна да. Доарна Харкханова Медина кинжка тІа йоакха цифра латт. Укх шера дІабахача шин беттен итт дийнахьеш хІара кхоабача Іаттагара 471 килограмм шура яьккхай Мединас. Цунга гІертан дика къахьегаш доарнаш кхы а ба ферме. Ше кхоабача бараьтта Іаттах хІаранегара 449 килограмм шура яьккхай хІаналге доарна Далаева Зулайс. Хьалхарча пхоъ тале ший группагара 8600 килограмм шура яккха езаш яр Далаева. Цо хІанзе вері тонн хачтчахьалкхента дІаенний.

Доалана рентабельность лакхьяра ииэь хьайбай продуктивность лакхьярца лерхІ совхоза специалистешна. Цудухьа ферме хинна тайп-тайпара яйна доахан хІана Херсонера доаладаьча красно-степной фух далчарца хувцаш ба уж. ХІанз хьахула Іаьсий деррига а цу фух да.

Доахан лакха ха а хІанзардар. Боккха теркам тІабохийт ферма коллективо хІара бІаь бецана тІехьара 85 Іаса кхеде дІаяйца дахкарашна кхочашдара. Бедгалдаккха дена хІаналца хьалхашача Іаьсех кхІ дІа по хьастийтан укх шера хьалкхелаш хилар. Цу гІулакха доаккха лакъа лоац Іаьсий лелаераша коммуниста Билоева Хавашс, комсомолка Мужаева Умидата. Цар кхоаба хьайбарча группера Іаьсий ондев упаклІенеш да. Іаьсий дика кхоаб. Царна тешал да планах дийнахьа буса 500 грамм тІаккхета езача 670 грамм тІасталуш хилар. Шабахача бетта дика гІулах карагІдаьнна цу шин телятницана. Цар лелаеча Іаьсанта планах цхьа тонн ши центнер тІаккхета езача цаІ ах тонн тІаккхийттай. Февраль бетта хІаране 160 грамм алапи яйцад, аьнна, латт цар расчетни книжкаш тІа.

— Кастта даьгІенашка доалаберда доахан, хьайбана шура эпнергйолцин хІана даьний оаш, аьнна даьча хаттара ферма бригадира аьлар:

—Фермана юкъе моначаа доакъара дІаьяйна 74 гектар рожь да. Из кхочалушше а хьайбаш доалабердголаш 150 гектара тІа кед дІабувргба хІана. тІаккха 350 гектар совгІа пожминой хьавнІа нирсаь. Из саха кхочалиндича пуна лалаш моначаа доакъарца хьайбаш кхаба йиш хургья тха.

Дукха ха йоацаш кхалтаьхьа цІей деадеш боккха кхеъ хилар ферма коллектива. Лоацца аьтча, цу цІей деадир доарнаша: коммунистически къахьегама коллектив яха цІи еннай МТФ коллективана. ХІана совхозе массара хьалха цо сийлен цІи яьккхачарах я шурий-товарни ферма. Ферма хьайбаш лелаераша пятилетка кхоалагІча шера плана тІандіна социалистически декхараш кхочашдиргхилара теням хІанза гуш ба.

Т. АРЧАКОВ, селькор.

ХЬАЛХА КХОАЧА БАЬЦАДААРАШ

Тха № 3 йола совий-баьцадаарий совхоз ялхь отделенех латт. Ах кулгалхеча кхоалагІча отделене дукхьал баьцадаараш мара лелаяш. Ер кхоалагІа шу да тха отделени вІашагІьелла. Юкхьанна дена къайлача группа кІала хьалха хьадоала баьцадаараш кхеде эттай боахана коллектив. Цу тайпара баьцадаараш кхехаро хІана тха йоахаме йолаш я барзІ парникани рама, 6500 квадратни метр капитальни теплицаш. Хьалха хьадоала баьцадаараш соахка 1,5 гектар лаьтта мара кхедацар, хІаьта укх шера цкоза гаргга дукхагІа долча лаьтта телаллеерга уж. Царех кертгардараш помидорашм нарсаш я, цул совгІа хорсамаш, хохаш, петрушка, укроп, тайп-тайпара рассада.

Март беттагара июнь беттага кхаччалца цахаддиш уж баьцадааро лоьтталергда еха городашка бахачарна. Дукха еце-а эттара хьалха парникашка хоальшна нарашш хІанале Грозни бахачарга кхачайтай тха коллективо. ХІаьта июнь беттага кхаччалца тха отделене доха леакІа баьцадаараш 1900 центнер да. ТІаккха ерригача совхозе уж кхоза дукхагІа чуэна лерхІ.

Натлелтка тІеххьарча шера дукхьал тха цхьи отделене 10 гектара тІа кхедеш хургІа хьалха хьадоала баьцадаараш. Юкъера лаьрхІача цу лаьттан хІара 7000 центнер баьцадаараш чуйілергда коллективо. ХІаьта соахка цхьабараш хІара гектара тІара чуэсна баьцадаараш 1000—1200 центнер хила уж дукхагІа хила а тарлу. Хьалха хьадоалараш кхо а 10 гектара тІа лелалу тха коллектива баьцадаараш. Уж массанале сийна кхеленаь царех нахна яйше безам бегІаш са, хІаьта хьалха хьадоалараш кхаьхкана йоа тІехьара хьалхадаьлла даьхьа дахкараш лоархІачерех кІезигІа дале а кхочахьерех хІоаренеш да уж.

Хьалха хьалхадоалараш хьехийтеи эрамашкеи хІара кхехьарамаш эттазаш хІез да. Соахка цхьатаьрра баьцадаараш хьалхьиллача хана цареш хІара килограмма кхьалкъера мах 5 тоьмиг мара бацар, хІаьта хьалха хьахулачарех кхьаьро 80 кепиг дар. Из ловшаш наьха мел безам хул царна дувцадеш мичад. Цухуьа уж хукхагІа ловттаде гІерт боахам бахача наха, из дІаьех тхогара латт чакхьалкхене а, царга дІадолар хІана лохкаш юхадачул вонагІа дале а. Итта 1966 шера хІара килограммгага дІадахар 1 сом 80 кепиги дар, хІаьта соахка дІадахар 82 кепиг мара хилар. Тхазо йоахча хана хьалха хьадоала баьцадаараш дукхагІа кхеддарна кхы а кІезигІа хургІа царга дІаделар, уж хьыметтел пайда луш а хургья боахама. Цу хань уж кхедеча ду бахкаш цхьаделча даьхье механизмашца дергда, хІана уж кулгашца ду.

Тха отделене къахьегаш 85 гаргга саг ва. Царна юкъера бегг гадбаха беза шоай хьинар а иш ца кхолеш къахьийгараш. Царех ба теплицашка болх беш йола Губанова Асият, Нестерова Галина, Исрапилова Тамара.

Дукха дал тха коллективо баьцадаарий хьувктам дийб хилийтара: хІара гектар лаьтта 100—120 тонн ахо дилаш, 300—350 килограмм минеральни удобренеш тайсай.

БІаьстан юххьанна ше деза дергИ геттара хала вІаштІехьдоах доха аьхи хий дехкара балхаш. Кхоачамбала хий ца хилча баьцадаараш хьахиларга даха дог хилча. ХІаьта соахка цхьаьа нелаппца хий кхухьаш из царна детта дезаш моттигаш нийсъеннай. «Чечингводстрой» ПМК-1 гІиллоф управлене боххоша хІана чакхдоахаш латт тха кхашка хий кхухьаргдала гІулакх. Уж балхаш геттара сихле деза, хІана аьчча рассадашка хий дехка деза ха хьатІаетай.

Парникови рамашта дІагоза кхога бІалгаш тоьац. Царна дІатохараш сома Іоакхъаш хила еза, хІаьта тхоаа е йиткъа ярш коранаш.

КхоалагІа шу да тха отделенена 1 гектар капитальни теплицаш хьальеш латта «Чечингеотрой» яхача треста ПМК-101. Шу хьалха ль баьнна хила безаш бар уж, цхьабакъда хІана сапиа болх мета бойн дорддьтилга дац уж гуралъа а теплицаш ль барГхиларла.

Цу тайпарча гІулакхаша тІехьадоах бахача наьха баьцадаараш хьалташ кхочашдара гІулакх.

А. БОГДАСАРОВ, № 3 йолча совхоза управляющий.

Грозненча швейной фабрикин бригадашта юкъе дикагІчарех я Дейнецкая Юлин шерга латта № 1 йола коммунистически къахьегамий бригада.

Къаьстта дика къахьег укх дестошна Дейнецкаий бригада членаша Петровская Маринас, Дживоева Тамарас. Дийна задание 130 — 140 процент кхочашъяш цар хІоаране.

Дика къахьегараш совгІа коммунистически къахьегамо бригада боккха теркам тІабохийт араялцарча продукце дикаа лакхьяра а. Бран йоацаш болх бу цар.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аттехьа) бригада членаш: Т. Дживоева, М. Петровская, бригадир Ю. Дейнецкая.

И. Пляшев сурт.

ХІ-гІа ХЕРЖА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ СОВЕТА V СЕССИ ГУЛЪЯРАХ

1968 шера 21-ча марта денна тІехьагІа 3 сахьат даьча КПСС обкома политически дешара ЦІен йоахача зале (Красни фронтовикий улица, 14) гулъе укх тайпара дешаш дІакхоадделаш йола ХІ-гІа херже къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета V-гІа сесси:

1. Къахьегамхой депутатий городской Совета исполкомо боккха хьехьархара отчет.

2. Грозненски городской Совета шерара боахамий дегІадоалара планаш 1968 шера чуйе цІенах, культурно - бытовой гІирсаш хьалдера, г. Грозный хьальь - тоабара программашка.

(Докладчик горисполкома председатель нов. П. С. ИСТОМИН).

ВОЛЖСКИЙ-ТОЛЬЯТТИ

ЧоагІа вІаший тара а цу волжски шин города кхел. Уж хьахиннай боккха низ бола гидроэлектростанцеш хьалъяр бахьан долаш. Шортта электричество квалифицированни белхалой адам хилараьо йиш хилийтай Волжскен Тольяттен дукха а промышленноста гІирсаш хьалъе. ХІанз цу городех хинен машинаш ярен йоккхий юкъ моттигаш хиннай. ХІара шу массаза хала шикагІа вІаштІехьаувлаш воагІа цар моайца айхха цхьана доттагІала гІулакхаш деага.

ХІана Тольятте чуйина хьалъеш латт Іалламате йоккха автомобильни завод. Автомобилаш кийчъяра юкъе дакъа лоцаргья города Волжска къахьегамхоша а. Резино - технически хІамай завода коллективо тольяттински автомобилаш резино - технически хІамашца йиза комплектовани ергья. Волжанаша чергда шитта шинаш а, тайп - тайпара йола асбестови прокладкаш а, подшипникаш а. ХІана кийчо еш латт из керда продукци арахеца.

Михаил АНДРЕЕВ. (АПН).

Партийни вахар

ХӀАНЗАРЧА ДЕКХАРАША ДӀАДЕХХАЧА ТАЙПАРА

Заводской районера берригга массово-политически болх ахе шера план ханал хьалха кхочушбьяр, В. И. Ленин ваь бӀаь шу дизар сийна хьинаре къовсам лоаттабе болхлой оарцагӀбахаре тӀаберзабаьб ба. Иза болх беш ба 782 лектор, 600 гаргга политинформатор, 1200 агитатор. Цар балха ларде ала КПСС XXIII-ча съезда материалаш, Сийлахь-боккхача Октябро 50 шу дизар деадарца хуьзаденна хоза документаш, вай мехка политически вахар вӀаштӀехьдаьккха лоаттаду партен правительстван дерригга кхыдола солламаш.

ХӀанз хийцай тематика. Дикка лукхагӀа ер К. Маркс ваь 150 шу, В. И. Ленин ваь 100 шу, А. М. Горький ваь 100 шу дизарца дувзаденна, цар вахаран тӀулаккаштеи хетаяь лекцеш. Лекционни пропаганда формаши методаши бе-бе хилийта, пайда дикагӀа баргболча тайпара из чакхьяха гӀеоташ вӀаштӀехьбоах цхьай болх «Знание» яхача общества организаце.

Ленински дешараш хул хӀана районе. Уж вӀашагӀдехкад В. И. Ленина цӀерагӀча культура Двореце, химикий Двореце, НГНИЗ (Кирова цӀерагӀа йола поселок), «Грознефта» автобазе, ацетонови завода клубашка, кхыча предприятешка. ДӀалахача ахкха цхьан 1967 шера къахьегамхошта хьаллашка юбилейни тематиках лаьпа, КПСС XXIII-ча съезда решенеш йовийтеш лекцеш йийшар бӀаьш лекторашна.

Масала, «Знание» яхача общества Грозхимкомбината юкхьанцарча организаце каст-каста ю «Чай мала хайшача» яха беседаш. Сохьайла багӀа ца безаш, сакъердаме йолча цу тайпарча мероприятешка ладувгӀа гӀах а бахе боагӀа болх беш бола кагирхой, общежитешка бахераш. Химикаша хоза вӀаштӀехьбаьккхаб шоай болх. Цар шоай комбината истори язду, айхха бувзам ба ӀилмахошЦа, комбинате ветеранашца. Цар шоай «Химик» яхача многотиражка тӀа шерра юкц комбината юкхьанцарча организаце балха опыт. «Знание» яхача общества Грозхимкомбината организацена юкъе дукха а районе меттел, республике а дика бовзаш болча лекторий цӀераш. Уж ба нн. Журбина, Никонова, Уткин, Серебнев, Ермакова, Ревенко, дукха кхыбараш. Хоза хетдаь дац «Знание» яхача общества Нохч-ГӀалгӀай организаце правлене президиумо химикий дика опыт хьавӀдагӀа а теха, плакат да лавоӀа хилар.

Болх дика вӀаштӀехьбаьккхаб крекинг-завода юкхьанцарча организаце. Тайп-тайпара тематика оттаьй цу организаце лекторашв.

Библиотекашца айхха бувзам оттабе хайнад крекингистаашта. Масала, цар Заводской района № 3 йолча библиотекаца цхьана сакъердаме диспуташ, «Огонек» яха тематически сайренаш, кердача художественни литературана обзораш ю.

Цу предприятешка, районерча дукхача кхыча предприятешка а санна, традици а хинна дӀахоладенная «Лектора Ди», «Международника Ди», «Атеиста Ди» «Юриста Ди», «Педагогически знаней Ди», иштта кхыдараш бел[illegible].

Сакъердаме чакхдуал оаха ханханахьа уттаденаш йола «Предприяте месячник». Иза В. И. Ленина цӀерагӀча культура Дворецa правленеца цхьана вӀаштӀехьдоах «Знание» яхача общества Заводской организаце. Укх тайпара вӀаштӀехьа а доахаш чакхдоах из: предприятешна вага а хьале хорж оаха лекцей, беседай, выступленей темаш, цу тематика дикагӀа бола лекторашв. В. И. Ленина цӀерагӀча культура Дворецо концерт оттаду лекци йийшачул тӀехьагӀа. Цу тайпара месячникаш соаха каст-каста чакхдьякхад ГНИЗ, НГНИЗ, крекинг-заводе, ГрозНИИ, «Грознефта» автобазе, Грозхимкомбинате, ПТК. Иштта укх шера а чакхйоахаргья оаха уж мероприятеш.

Дукха хӀамаш даьд, хӀана дей а да, предприятеш производства планировании экономически стимулировании кердача система тӀа йоахача а къахьегама кердача хьалашка довлача а хана. Къахьегама кердача хьалашка болх болга вӀаштӀехьдаьккхарах лаьца хьадаь предложенеш а телаш, бӀаьш лекцеш йийший, беседаш, выступленеш яьй предприятешкеи учреждененкеи.

Цу гӀулакха дукха новкъостал даьд тхона Нохч-ГӀалгӀай Госбанка юкхьанцарча организаца лекторашна. Цар кийчйир дукха керда лекцеш: «Производства планировании экономически стимулировании кердача система тӀа даьнначул тӀехьагӀара теоретически заранш», «Социализмера товарно-ахчан отношенеш», «Ахчеи кредити», «Экономически реформей предприятена юкъера хозрасчетни гӀулакхаши», «Пайдеи производствона материальни стимулировани ярей», «Банки экономически реформеи». Цу юкхьанцарча организаце лекторашв района предприятешка дика лекцеш еш, царна практически новкъостал а беш. Тханьгга дика бовзаш а лоархӀаш а ба лекторашн нн. Елисеева, Иванова, дукха кхыбараш.

Боккха болх бу «Знание» яхача общества Заводской района организаце, КПСС райкома политпросвещене кабинета заведующе нев. Т. И. Плисикинас кулгалдеча общественно-политически секце. Цу секце кийчъяьй сакъердаме лекцеш: «КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш — парте халкъа еш йола йоахо хьахьокхар», «Гаргарен юкъарен Малхболе», «Кхыча мехкий разведкашка лелабу тийша болхи советски вахьа фелм», «Китаера хьал», «Къаний дешах йола марксистско-ленински програма», кхыраш.

Района къахьегамхошта хьалхашка лекцеш еш Москвера, Ленинградера, Куйбышевера баьхкача лекторашв. 1967 шера оаха вӀаштӀехьдаьккхар Ленинградера баьхкача производства новаторашна — слесаре В. Г. Петрова, фрезеровщика Б. М. Гусева, сварщика Э. М. Васильева предприятешка лекцеш ешилга. Цар сакъердаме лекцеш йийшар, къахьегама толашагӀа йола методаш хьахьекхар, шоай хьалагаьна приспособленеш гайтар, тха болхлошта НГНИЗ, «Грознефта» автобаза, АТРЗ, кхычар чертёжаш делар.

1967 шера предприятешка 9-за лекцеш йийшай 1912 шера денз парте член волча, Зимнена штурм еча дакъа лаьцача, В. И. Ленинца къамаьл деш хиннача А. Я. Чечковске — ленинградеца.

Медицински знанеш дӀайоаьзийтала дика вӀаштӀехьдаьккхад районе. Медицински секцено (председатель — медсанчаста хирург В. Я. Зайдман) шиъ да тайп-тайпарча тематикаш лаьца лекцеш ешаш йола 200 гаргга лектор. Медикаша цӀенхаштта рецензеш ю хӀара лекцена, каста-каста чакхйоах методически болх, шерагара шерага дукхагӀа хулийт ешаш йола лекцеш. Цар предприятешка даим белгалдоах «Лектора Ди», «УнахцӀенон Ди». Укх тӀеххьарча хана керда дика лекцеш кийчъяьй «Заводской района здравоохранене 50 шу», «Фон унахцӀеноми», «Наб, гӀанаш гор. гипноз», «Къахьегамеи унахцӀенонц эстетика,», «Медицина — хьежача махацен дийна гӀулакхаш пен лоаттабеча къовсаме», кхыраш.

ХӀанз, къахьегама кердача хьалашка дукзаденна берригга лекционни болх хийцаб оаха шоашт дийнахьеи вӀаранхьийнахьеи лекцеш ешара уйла тӀаударгйолаш.

1968 шера тоаргӀ дукхагӀа тӀабохийтаргба Ленински дешараш чакхдахара, атеистически пропаганда шерьяра. Тхоай керттера декхар лоархӀ оаха КПСС XXIII-ча съезда исторически решенеш чакхйоахилгах, керда сог хьалкхевелгах, коммунизма материально-технически база хьалъелгах.

Н. ОСИПЕНКО,
КПСС Заводской райкома [illegible]

ВАЙ МЕХКА ГӀОЛЛА

ЧИМКЕНТЕРЧИ ПРЕСС-ГӀАЬМАТ

2500 тонн дахийна а йолаш йола цу тайпара пресс-[illegible] механически ГӀаьмат [illegible] ульски заводе. «К-8344» яхача марках йола из машина хьалхий предприятерча къонача инженерий группо. ХьалхагӀа къахьарча конструкцегӀа яьй иххано йолча машинел дӀашагӀа я керда пресс, цхьабакъда, балха обсарле лаккагӀа йолаш айгаеӀа, балха паргӀотагӀа я.

Цу тайпарча машинех хайда эпаргба [illegible] предприятешка.

[illegible] «ТАРАЗ»

хьадаьд автоматика Киевски институте. Аппарато тамаша белгалду изделей узаш еашли. Кхестам йола металлически доаьнеш металлически детали, уж хийчдеча хана, кхета дьарӀа я из.

Радиоконтролер «тораз» опытни образец оттаьй Воинска [illegible] заводе.

ВИЛЬНЮСЕРА АКАДЕМИЧЕСКИ ГОРОДОК

Литовски столица [illegible] хайхара спутник кургья академически городок. Города [illegible] оаГӀонгахьа Ӏаламо хоздаьча декъаш тӀа хьаргьо йолаьй из. Укхаза вахаш баьх боаш хургва Вильнюсски университетон Каунаски политехнически институте филиален итт эзар студент.

ХЬАЛХА ХЬАБАЬННА ХЬУВИЛЬАМ — ЯККХА ПАЙДА

Калмыкха хӀайа а хьекхаш даро да, хӀаьта калмыцки квартолаш делаерий балхаш хӀанз гоеттара сидомах. Дукхача боккхамеш цхьатарра бӀаьсоаш юкъера квартолаш дӀаьа болайоаьб. Цо йоаш хулийтаргьа мотт-тӀехь беттамке а доаш хьалхаро хьувилаш [illegible].

Хьалха хийцаьб квартолаш дӀаер пайдана хилар оптетага гӀолла тийшаб калмыцки къахьегамхой. СоагӀа уж йотхарах соагӀа хьетӀаеча доход область бӀарча хьалийцача пайдах кхел иза.

ГОРЬКИЙ. «Центрнаучфильм» яха студи «Максим Горький Нижни Новгороде» яха лоаццa фильм йоанихеш йоала. Сурташ дах «Кашпирино ЦӀагӀа» — Горька цӀерагӀча литературни музей. Фильма режиссер Михаил Степанович Маростин ва, оператор Людвиг Рувимович Каплунов ва.

СУРТА ТӀА: «Кашпирина ЦӀагӀара» сурташ доаха группа.

В. Вейтенкова сурт.
ТАСС фотохроника.

А. М. Горький ваь 100 шу дизарга

А. М. ГОРЬКИЙИ А. П. ЧЕХОВИ ЯЛТЕ (1900 шу). ТАСС-а Фотохроника.

ОРДЕН ЛЕЛАЕР

Чакхдоалаш латтар 1965-гӀа шу. Семилетка итогаш еш бар советски нах. Цу хана боккха яхь кхаьчар ӀайнаӀага—халкъа боахам дегӀабоалабара хьинаре къахьегара СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах «Знак почета» яха орден елар нохчий цхьалсага Дунаева ӀайнаӀа. Из паччахьалкхен совгӀат шийна далара дог гӀоадьаьна яр къона арматурщика. Бакъда, кхы хӀамагӀа кхаь бапар из цунца болх бечарна — «Грозпромстрой» треста Грознерча дьшкабетонни дӀамаш еча завода йоккхача коллективна а. «Дала доагӀаш денна совгӀат да тха ӀайнаӀа венар, йоа[illegible]шо, сийлахьа никъ ба цо хьабекар.

...ӀайнаӀа дагавагӀац да, из геттара эӀамига йолаш венная цук из. ХӀаьта, нана Заира а болх бе могаргдоаш ханна йоккха яр. Из баьхан доаш къахьегама вахар дадал хьалха дӀадолало дезаш нийслелар Дунаевай. Атта хиннар ӀайнаӀа боккхагӀчарна нийсса дӀаетта къахьега. ХӀаьта а ше карлаьца моллагӀа болх сийленца кхоачашбе гӀерташ а, халув къахьегаш болча новкъостел тӀехьа ца юсаш болх бе гӀерташ а хиннай из. Цун доладаь шал да Алма-Ате ше болх баьча шерашка тийина Сийлен грамоташ, кхайкадаь баркалаш... 1958-ча шера шоаш Грозне цӀабаьхкачул тӀехьагӀа дукха ха ялале Грознерча дьшкабетонни хӀамаш еча заводе балха йоаӀайнаӀ.

— Атта-м дацар сона укхаза балха енача хана, укх тайпарча предприяте хьалхагӀа болх баь ядар со, карарзае еаш яр керда говзал, — яхаш дувц хӀанз Дунаевас.

Из иштта хиннa а хиннад. Промышленни гӀишлошта йола дьшкабетонни хӀамаш арахецача завода коллектив кхоачашду балхаш чоалхане дар. Хьинаре къахьегарах совгӀа йоккха говзал эшар. Из ӀайнаӀага йоалаш яр. Цулуьа уйлаш йоа хургйолча арматурщица «булургйийтеш сона укхаза болх» яхаш. ХӀаьта хӀамах бӀухъожабаь юха тӀехьашка-м хлаьпзар из. Балха еча хьалхарча деношке а дӀагойтар цо шийх арматурщика хургйолга. Цхьа шийна дӀахьалха даьккха хӀама шоалагӀа дӀа ца хотташ бора цо болх. Цу дукха раза яр ӀайнаӀа говзал хьехаш хинна йоккха опыт йола арматурщица Юрьева Татьяна. — Цул хьалхагӀа а ӀомабаьбаР да къона говзанчаш, хӀаьта а Дунаева санна дика ученица кӀошига хиниаб ца. — йоах нав. Юрьевас. Ше тхо дохча балха еча дукха ха ялале кхоалагӀча разряда экзамен елар цо. Айса цуна хьийга кхаьа лекха ца довр сона йоккха кхаь бар.

Цхьабакъда, кхы эӀанагӀа кхаь бацар из Дунаевайнца а. ВӀаьш наках латтача завода йоккхача коллектива член а хина ше дӀаоттарах йоккхий йора цо, дукха баркал йоахар арматурщица говзал шийна ӀомаьраштЦа.

ИтталагӀа шу доалаш латт хӀаьта дена. Цу юкъа боккха гӀа дӀакхьалха баьккхаб хьинар дола цу сато. Заводе оттара йоалхагӀча дьшкабетонни хӀамаш еча шоллагӀча цеха хьалха латта арматурщица ӀайнаӀ хӀанз йовза хьинар доле сварщица хилара тарра. Ши шу даьннад цо шоллагӀа говзал карагйаь. Арматура вӀашагӀхоттача станока тӀа къахьегаш го йиш я цо каст-каста.

— Чоалхане ба цо болх, — йоах Дунаевас. Мастеро хьехийча чертёжашка хьежа бе беза. Доккха хьинар дала сага я ӀайнаӀ. — йоах цеха сменни мастера Тукаева Татьянас. Шийбалха норма 110—115 процент кхоачашъярах тоьаш бац цо. Бригача коллектива керда толам баккхаб доаш дӀакхухь къахьегама вахта, шийн опыт дӀател къоначарна. Укхаза болх беча юкъа Дунаевас Ӏомаваь кхойтта саг. Иштта цо доккха дакъа лоац юкъарча вахаре. ВӀашта цоссеха шера цо комсомола член хиннай из. ӀайнаӀа мажар бац хьекхьегӀа дисциплини толлаерашца.

ХӀаьта эӀамига декхараш дац укх шера тха цеха коллективана хьалхашка латтараш. Укх шера тха арахецаш еш 45 эзар кубометр дьшкабетонни хӀамаш. Шалахача шера арахийцачул ших эзар кубометр дукхагӀа хул из. Тхоай торенашка а хьежа шера план 20-ча декабре кхоачашъе лаьрхӀина оаха. Шабахача шин бетта план а толамца кхоачаш а еш 7 эзар кубометр дьшкабетонни хӀамаш еннай оаха гӀишлоенгьеранта. Январь бетта предприяте гӀолла хьалхара моттиг яьккхай тха цехо. Тхога а завода карара кара тела ЦӀе байрахх. Уж толамаш доалача ноха коллективе дукха ба хьинаре къахьегаш бола новкъостий. Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара ден сийна шерра социалистически дахь йоарнаьй лоерча болхлоша.

Н. ЮСУПОВ.

Тийрка йисте Советски Ӏаьдал оттадаь 50 шу дизад

17-ча марта 50 шу дизад Терски области халкъий шоллагӀча съезде Тирка йисте Советски Ӏаьдал дӀакхайкадаьчен В. И. Ленин керте вола РСФСР правительство бакъьаь тӀанийцачен дийнахьа дена.

Советски халкъий вежарашка болча дезала юкъе вай республика къахьегамхоша Коммунистически парте кулгалца паччахьа Россе тӀехьайнса йист хиннячара чӀоагӀгӀа дегӀаена Автономни Советски Социалистически Республика а яь дӀаоттаьяй цу шерашка территори Терски областа юкъейоадам хиннач Нохч-ГӀалгӀайче.

Укх деношка партийни, советски, общественни организацей вахалий торжественни заседанеш кургьа республика районашка Нохч-ГӀалгӀай чу Советски Ӏаьдал оттаваьча дийнахьа денз 50 шу дизара хетаяь. Март боаш ерригача республика юкъара къахьегамхой вахалий торжественни собраниеш хургьа.

Тахан кепатоха йолаш оаха Тирка йисте Советски Ӏаьдал оттадаь 50 шу дизарца юкъаенна йоаа материалаш.

* * *

Массехк бутт хьалхагӀа мара доацаш советски халкъо ейир вай мехка а дерригача дунен а халкъий вахаре керда дӀайоланьча Сийлахь-боккхача Октябра ах бӀаь шу дизара юбилей.

Къахьегача ахархоша хьалдовцаш йолча эрсий болхлой классо Центральни Россера помещикаши капиталисташи доалера а баьха, хоадам болшевикаш-болла торфаш хиллийтар Росера масе къамех бола къахьегамхой социальни къомам-национальни Ӏадамах мукъабахара, социализм баьхан доалаш лоаттабеча къовсама навкъа тӀа баьхар уж.

Большевикий парте кулгалдеш хинна революционни болам ний балап айдадар бахьан доалаш берригача мехка шоай [illegible] чакхдоалаьккхаш доалаш Советски Ӏаьдал.

1918 шера марта Советски Ӏаьдал котдаьлар Нохч-ГӀалгӀайче а юкъейоалаш хьалха хиннача Терски областе. Из дар эгийра хьалха грозненски владикавказски болхлой классо дӀаьхьача шоай классова къовсам лоаттабарах хьачинар. Болхлой классахи кхета ахархоех ког гӀортола ею хинна большевикаш. Тирка йистерча дерригача халкъий къахьегамхоша Сийлахь-боккхача Октябра гӀулакх бахьан долаш лоаттабаь къовсам вӀашагӀа а бехха, цуна берте еттай.

ДукхагӀча даьхе ахархоех латташ яр Терски областе. ГӀалаьките дукхача доаьмеромтех казакашцеи юкъе кӀеззига бар болхлой, хӀаьта коммунисташ мукъа-мукъе мара бацар. Масала, 1917 шу чакхдоалаш берригаш а массехк большевик мара вацар ГӀалгӀашкаьи Нохчашкахьеи. Октябрски революци котъялар Советски Ӏаьдал оттадарах Нохч-ГӀалгӀай чу советски Законаш тӀаоцарах бола кхаь бера Грознен Владикавказен большевикашна.

В. И. Ленина хьийхад, Россе буржуазецеи помещикашеи лоаттабеча къовсаме бӀарча цхьа, централизованни, депалера организаци санна хила беза большевикаш, моллагӀа мотт лебеш, моллагӀча къамах иле а, ерригача пролетариатах ког гӀортагӀа а еш.

СОВЕТСКИ ӀАЬДАЛА

Наьха политически сакхетам лакхбаран революционни къовсаме уж вӀашагӀтоадаран Ӏалаьмате боккхача доархӀаме дар машарах, латтах, мехка дерригача къамий бокъонаш цхьатарра нийсъярах йола декреташ, Советий II-ча Ерригороссийски съезда «Болхлошка, салташка, ахархошка!» яь кхайкарал, «Россе халкъий бокъоний Декларации», «Россеи Малхбоалени берригача къахьегача бусалбана наха» яь кхайкоал, кхыдараш.

1917 шера 7(20) ноябре Россе баьхача нахага кхайкаш В. И. Ленина аьннад «Дерригаь Ӏаьдал шоай Советий бе долла. БӀарга са санна дорадеш леладе латта, хлат, фабрикаш, кечалаш, продуктеш, транспорт — из дола хӀама хӀанз дена вӀа шун, дерригача халкъа юкъа хургда».

Нохч-ГӀалгӀай чу меттел, ерригача Терски областе а доархӀаменгӀа йола экономически политически центр хиннай Грозный. «Грознен цуш мехкалятта промыслашй доархӀам массаенна а боккхаш ба, — аьнад С. М. Кирова 1918 шера, — из цу дена дизарг малан хила доше бух ба, хӀаьта политически гӀулакхашка дала — революце чӀоагӀалон пункт. Революционни болам баржкашехьа а геттара шера дӀабаьржар шига...».

Грозненски Владикавказан гоннахьа тӀагуллуш дар Терски областа болхлойи ахархойи революционни низаш. Йоккха партийни организаци юкъе а йолаш хиннача тхьо эзар сагах латтача грозненски пролетариато революционни влияни яьй къахьегача лоамароштеи казакаштеи.

Пролетарски Грозне доархӀам къахьегта лакхбеннаб 1917 шера 15 ноябре Грознен цуп мехкаьтта промыслашкеп Советски Ӏаьдал дӀакхайкабарца дувзаденна. Цу котлолонна юхь дӀайолайир ерригача Нохч-ГӀалгӀайчена советизаци яра. Советски Ӏаьдал чӀоагӀдаран революцена моастагӀашца лоаттабе къовсам вӀашагӀбоалларал укхаза хьайир Я. А. Анисимов керте а волаш йола ТӀема-революционни комитет.

Грозненски большевикаша айхха бувзам лоаттабаь Владикавказа, Петровска, Баку, кхыча городий большевикашца. Къастта боккхача доархӀа йе дар С. М. Киров, С. Г. (Ной) Буачидзе керте хиннача большевикаша Владикавказера, С. Г. Шаумян, П. В. Малыгин керте хиннача большевикаша Бакура даь кулгалл новкъостали. ВӀашв даьча новкъосталоша аттача баьккхаб юкъара декхараш бахьан дулаш — края къахьегамхой кхетабар а чуьча контрреволюцейи кхыча мехкий интервенцеш лоаттаеча къовсама уж оарцагӀбахар а дукха шоа лоаттабаь къовсам.

ТхьагӀар баха моастагӀий а бацар. Цар шоай низаш вӀашагӀдеттар пролетарски революце къовсам лоаттабара, контрреволюционни органаш вӀашагӀъехкар, бувзамаш лоаттаъейт Къилбаседа Кавказа, Закавказья, Кубана, Дона, Поволжья контрреволюционерашца, кхыча мехкий миссешеи цар правительствашеи. В. И. Ленина белгалдаьккхача тайпара, гӀулакх Ӏаьхала ларлашкеп эксплуататорий доалдельентеи дӀакхаьчача хана «сарна... дикалу дай-мехк бехарахи цун лоӀамахи шоаш дай къамаьлаш... даьхе йоха буржуазе, хьашт долчи кхыча мехкашпарчарца бахарах йолаш шой халкъа духьала».

Октябрьски революци хиннае шаьхьлахь хьалхагӀа донской, кубански, терски, астраханск, уральски казачества. Къилбаседа Кавказа лоамарой, Астраханские Ставропольски губернешкарча калмыкий буржуазно-помещичьи кулгалхоша «Казакий бӀуний, Кавказа лоамарой, эрсий дукъарча халкъий къудба-мадабоален союз» вӀашагӀъелла Донерча бӀуний атаман инарал Каледин председатель а волаш. Нохчашкахьарча реакционни кулгалхоех цуна юкъевахав нефтепромышленник Чермоев Ӏадал-Межит (Тапа). Дукха ца гонаш цу «союзах» эӀакхийтар уральски казачества кулгалхой а. Инарал П. Половцев керте а волаш Къилбаседа Кавказерча дерригача бӀуний цхьа командовани вӀашагӀйолла гӀерташ аьттув ца боалаш хьийцар «Къудба-мадабоален союза».

1917 шера декабре терски казакий бӀуний атаман М. А. Караулов керте а волаш «Тереко-Дагестански правительство» эттар. Цунна юкъебахараш а уж бар: А. М. Чермоев, И. Конев, И. Б. Тарковский, кхыбараш.

Цу «правительствашка» шоаш кхычча тайпара вӀашагӀъехкар, шоай цӀераш хулар, чуьйина переговораш йора кхыча мехкий паччахьалкхеший дипломатически миссешца, шоаш йола моттигаш хулар, цхьайкаьа, шоаш лерхӀар кхы кхоачанде ца а мере, юкъара а отставке иай уж.

Нохчашкахьеи ГӀалгӀашкахьеи буржуазно-националистически «къанаш советашка» яр — И. Чуликов керте хьтта Атагински «къанаш совету» В. Джабагиев керте хьтта ГӀалгӀай «къахчан советина». Царна юкъе хиннаб лаьттай дай, буржуази, духовенство, реакционни интеллигенци. Уж «къанаш советаш» моттигерча контрреволюцена керте лаьттай, «Терско-Дагестански правительства» (тӀехьагӀа—«горски правительства») ког гӀортолга хиннай.

Контрреволюционни органаша гера кхиьыл классага гӀоллорча шоай закавказски вежарашкара — меньшевистски правительствашкара. 1917 шера 12 декабре «Кавказский рабочий» яхача газета тӀа кепатехай Кавказа гӀулакхашта волча чрезвычайни комиссара Степан Шаумяна статья.

Цо хьагучабаьккхаб гуркий меньшевистски правительствана керте лаьтта Жордания, Гегечкори, Чхенкели, Кавказски фронта командующи инарал Пржевальский цар зулмера гӀулакхаш чьа а хьокхаш: революционни болхлойи ахархойи боабе гергагӀема кхоачами кхахьийтай цар Караулевеи Половцеви антисоветски бандашка.

Нохч-ГӀалгӀай чу контрреволюционерий вӀаштӀехьдаьлар цхьайола половинцески актан кхоачашъе; цхьайолча Нохч-ГӀалгӀай юрташтеи казакий станицаштеи юкъе довнаш гӀеттаде, нохчашкахьеи Грознеи бахача наха юкъера гӀулакхаш цхьай юкъа эгӀаде.

1917 шера ноябрь боаш Караулови Чермоеви керте лаьттача казакий-лоамарой кулгалхой вӀаьгӀехьдаьлар Советски Ӏадало городе а мехкдаьтта промыслашка а ког гӀортадаь еш лаьтта III-гӀа гӀалхой полк Грознера араяккха. Грознера дӀаьбалар большевистски организаци кулгалхо И. А. Анисимов, Грозненски Совета председатель Ф. Д. Агапов, дукха коммунисташ, болхлой, цар декъа. Къахьегамхоша болх бе йолаелар большевистски организаце.

Из моттигерча партийни советски организацей гӀалат дар. Грозный нохчех кӀалхарйоаккхаш ва са къахча атамана Караулова банда карахьар город. Буржуазе, купечества, кадеташа, меньшевикаша, эсераша большевикаш боабора, Советски Ӏаьдалах доалар дувцар, нохчий гӀалгӀай юрташта духьала тӀом белабара тӀалаьехар городе баха нахи казакаши. Юха а дӀаьоладелар вежарий цӀий мехкадеш дола къамашта юкъера довнаш.

Грозненски болхлой, дукха ха ялалехьа юха а, кхета а лийя, моастагӀча хӀама тоха кийчлу. Новкъостий Шаумяни Малыгини керте лаьттача Бакински большевистски организаце 1917 шера декабра тӀехьаллагӀча деношка Бакура Грозне хьийтар революционни салтийи матросийи отряд. Цар новкъостала Грознера арахьаькхар «вахача дивизе» Дагестански полк, социалист революционераш фабеленг дарна тӀахкувлгеи. Декабрь боаш большевик Г. Ионнисиани керте а волаш Грозненски округа ТӀема-революционни комитеташ хержар.

Къахьегамхошта юкъе политически агитаци яра промыслашкеи заводашкеи, станицашка а юрташка а коммунисташ бахийтар Грозне большевикаша. Коммунисташа Н. Ф. Гикалос, Г. З. Иоаннисиане, С. И. Тымчука, М. С. Мордовцева, И. Б. Филатова, Ф. Е. Пале, К. П. Тумбинске, В. Е. Михайлика, С. С. Бутенкос, Д. Т. Кохнова, дукхача кхычар къахьегамхошта дувцар, Нори промыслашка цӀераш еттар, шейх Д. Арсанови цун мурдаши Грозненски станице болбар, Старо-Юрт, Нови-Юрт, Старо Сунжа, Казановски станица, Воздвиженски слобода, кхыдараш баха — казакий лоамаройи контрреволюционерий провокационни гӀулакхаш хьахиина хӀамаш хилар.

Большевикаша къахьегамхошта большевикий парте политика а Советски Ӏаьдала декхараш а, юкъарча моастагӀашта — эрсийи лоамаройи контрреволюционераша духьала хьаьна къовсам лоаттабе вӀашагӀкхетара тӀахьехар уж. Большевистски организаце цу балхах боккха пайда баьлар. Даьккхар Грознена, промыслашта, станицашта юкъе кхоадаленна лаьтта гӀулакхаш.

Болхлой герзашца низаш вӀашагӀдохкара де лезар дир Грозне ТӀема-революционни комитето: промыслашкеи заводашкеи вӀашагӀъехкар болхлой ТӀема дружинаши ротиши, Старо промыслашка — В. Е. Михайлов керте а волаш Пролетарски

ДЕ ДЕЗАР ГУШ ДА

ШЕЛКОВСКОЙ района «Коммунтерн» цӀерачу колхоза 32,5 эзар гектар латта ду. Цу лаьттан тайп - тайпанчу культураш кхиош хьайбаш лелоран эзар совгӀа колхозхо ду.

Хьуькъам лакха хилаpo хьалхо лаьтта леладара культурe дика йолӀ. Уьх тӀехьарчу шерашкa эргаш боаца хьуькъам чуба карагӀдьнлад тха механизаторий. Соахка хӀара гектара тӀара 23 центнер кӀа чуйнар оаха. Цхьабакъда, тха хьалашка цхьайола культураш кхеелта пайдане доацалга гучадьннад. Царех да дуга. Хоьш ма дий из культура дезае геттара хала долга. Цуа совгӀа, дугага дӀадолар цох ялахьацачуй йонагӀа хуле иа боахама пайдане ницад, цудуаьа дуга меттале лакха хьуькъам луш йола хьажкӀа, кӀа дӀаделаьркӀад колхоза кхаш леладераша укх шера. Дуга хьуькъам лоха хилар бахьан из кхедаь латта (чекаш) инженерни сота хьисапе дерттӀа дӀаяхьяказа йолга да.

Шерагара шерага дукхагӀа чуац фха кхаш леладераша хьажкӀа. Иштта соахка 1966 шерарчул колхозе хӀара гектара тӀара чуйнка хьажкӀа 6 центнер тӀех яр. Уж нийлха хурга йоацача тайпара дӀа а йийна дерттӀа царна гӀулакх хоаттадина, кхы а дикагӀа хьувкъа йиш я [illegible].

Соахка 1200 гектара тӀа дӀабийна беррига мукх [illegible] байра. Цу лаьтта дӀабийн[illegible] «дагестански» фух ба[illegible] «кетаорсбета» фух ба[illegible] хьалашкара шелал дика доаш [illegible] а ба, хӀара гектара тӀара 23 центнер из мукх чубера оаха. Тхоай деррига ялаш оарцагӀдаьха боххьабаь мукх хиннача шоалагӀа цига хьажкӀа, гидуаргаш, кем дӀабийна бецаре паччахьалкхенга ялаташ дохкара план ворхӀ процент тӀехкхоачашъе аьттув баргбацар колхоза. Из цига дале а 1966 шерарчул 16 процент кӀезигагӀа дар соахка чуйнца ялаташ. Цудухьа, кхееш пайдане йоацача культурашта меттаха тха хьалашка дӀайийча дика хьувкъам йола культураш дӀае лаьрхӀад колхозхоша. Иштта соахка гуранна дӀалийра 2650 гектара тӀа кӀаш «кетаорас - бета» фух бола мукх.

Миштаб соахка кхелаьча ялата культурашка дӀабаха шах? Из 1966 шерарчул лакхагӀа ба. Из иштта хилар керттера бахьан мукх боххьабалга да, цхьабакъда из доацаш кхы а нийсденнаа кхаш леладерий бахха юкъе кхоачамбоанараш. Хьалха хиначул хӀара гектар латта оахаш дӀадахар 70 кепиг тӀех да. Юкъера лаьрхӀача хӀара тракторо хаь кӀаьда оахим а кӀезигагӀа да. Цо хьагейт тракторни паркал бизза пайда ца яйцайта — цу гӀулакхо дикка лаьшу продукцета дӀаюдар. Цхьаболча механизаторашa во лелаш техника, тӀаккха царна каст-каста ремонт е езаш хилча ахча дӀадахийта ца лезий.

Оаха лерхӀаш хиннар хьахиланзар тхона комсаш, дуга кхедарех а. 1966 шера оххачул 500 тонн комбаш 280 тонн дугех кӀезигагӀа дехкар боахаме соахка.

Лакха вай мел дийцача дика хьагойт продукцега дӀадолар лохдалийтара де дезар фух. Эттарь хьалха белгала деза, хӀара агрегатага цахалдаш ахкан вамаллахьа шин сменаь болх байта безалга. Из гӀулакх хоадамбалаш дийцад артела правлене. Ялат дӀадуниш йола хӀара агрегат миштa тоаль техал, из кхашка леларгӀела павкъаш, цо хӀара этапах бергбала болх белгалбаьб. Кхашка техника цӀаьхха хинна сакхат кӀадаккхара дерттӀа гӀулакх деш техническа служба хургья.

Лакха хьувкъам кхебара лаьтта леладу культура кхы а айергья. ДукхагӀа хий дехкача лаьттаех пайда эцаргба.

Хий дехкаш 2400 гектар лаьтта да колхоза. Цо 1800 гектара тӀа ялаташ кхелу, хӀатта 476 гектар люцерна дӀалоац. Хий дехкача лаьттанка хьахула хьувкъам доаза эарга тӀех да хий ца дехкача кхебечул. Цудухьа цу лаьттанка кхоачамбала хий дехка а уж [illegible] да тхо.

Ялаташ дӀадуча структуре хийкхача хама хьайбашта эша доакъара культураш дӀалер юкъе хьоцар. 1965 шера [illegible] цу гӀулакха тербам тӀдбахийтар колхоа специалисташа. Иштта, укх шера люцерна эзар гектара тӀа хӀоттргья, цул совгӀа хӀара шера 1500—1700 гектар хьтта хьажкӀа, баьцаш юа боахаме. Цига бӀарччача ахкан доахана моша доакъар хул. Из доацаш хьайбаш Ӏанганара дахара шортта йол, фуранка лаьрхӀа ялат, аьлех доакха хьоар Ӏалашду боахаме.

Доахав леладеча фермашта гонахьа аьхки дави сийна копеейр а. Укх шераӀ леладеча кошарашта гонахьа иштта хьа хьажа «мальва» яха доакъара культура дӀайийнар. Цига гучадьннад из культура жерчашта геттара пайдане йолга Цу хьерригаш аьттув хуллийтаргба 5—6 эзар тонн дика йол Ӏалашъе. Цох тхоай хьайбаш Ӏалашдаралш совгӀа из кхача боахамашка йохка а йиш хургья колхоза.

Кхоачамбахьа йол Ӏалашъяр цхьа гӀулакх да, цхьабакъда из дика ца хуле цох хайра пайда балаш. Цудухьа доакъар Ӏалашдеча дахха тела адаш аьла [illegible] доакъу. Из доархӀаме ререрь бахта [illegible]

Соахка еррига хьайбай продукташ ялапал тӀех екхар колхозо. Цар дьахха толамаш хьакхане хае а цхьадола кхоачамбоанараш бакха юкъе нийсденнадеккара геттара баькха хургдар уж.

Эттара дикагӀа рентабельность йолаш да боахаме тха, хьакхий дулх. Царех хьахинар кхы а алсамаргдар, вагахьа санна дукха хьакхий курсаш йош кхастийтаецаре, массане а Д. Пандичевкал, И. Бежаев санна шоай мерчашца тӀера тха лерга[illegible].

ДегӀа ясаяш гӀийлара хьайбаш докхарах 18,5 эзар сом кӀезигагӀа хьа[illegible].

Берстача устагӀах ду мах кхоза тӀех ба гӀийлачех душ болчул. Из ешйи торе?

Иштта лоха дикал йола цхьайола хьайбай продукци йоакарах колхозо хьа ца эцаш дисад барайтта эзар сом ахча.

1967 шера колхоза хинна пайда 2 миллион 166 эзар сом ба. Из цхьанах дерхӀаш хиннaчул 432 сом совгӀа ба. Иштта ялапал тӀех ба колхозошта хьабаьина кӀена пайда а.

Кхаш леладерашта хьахинар йоцагӀа да хьайбаш леладерашта хиннарчул. Хьайбай продукташка дӀадолар кхы а лакха да, цудухьа хӀара шоаш дӀадохийтача сомах кхаш леладерашта хиннарчул царна шхабаьцна кӀена пайда шоаш гаргта кӀезигагӀа ба.

Из иштта ма хинийтара фу де деза?

ХӀанз а дукха доакъар дӀадохийт центнер хьайбай продукцега. Доакъар дегӀах дикагӀа летаргдоача тайпара кийчдеш кхоабалаш дохка декхарийла баьб ферма болхлой, цар ялапа цунга хьежжа кайн хургдоацалга дӀахайтах. Шин а геттаро дукха ахча доаду ойла хайна хьалхалеча ремонташ балхаштех, инвента[illegible].

ВӀаши кийсбе безаш боагӀа цхьайолча фермай, бригадий болх. Иштта цхьоалагӀча кхаш леладеча бригадо (бригадир А. Деревянко) дикка хьакхамаш лакхагӀа да шоллагӀча бригадерчул. ШоллагӀча бригаде дукхагӀа дӀадув ялаташ, йовагӀа да хий дехка лаьтташ, хӀаьта а техникаш дерттӀа пайда ца эцарах, механизаторaш лаьттанна гӀулакх во [illegible] хиннaлга да из. Царна юкъе шерра хьетанa бола боаржаьбаьб хӀанз колхоза парткомо.

Колхозо доахан леладу фермаш специализаци яь я. Халаш дикагӀа да Ф. Медведева кулгалдеча шоллагӀча ферма хьокхаяш. ХӀара шурий центнерага дӀадолар ялапах даьрхӀачул 2,65 сом лохадаь цар, цудухьа массарех лакхагӀа ба цу коллектива [illegible]дина пайда а.

ХӀанз тха кхашка тракторий тата ши механизаторий гӀараш а хоаш. Деррига кийчош балхаш даь баьцна пятилетка кхоалагӀча шерара дехкараш кхоачашдара къовсаме эттаб уж.

БӀаьстан цхьана юаш йола культураш хӀанз дӀайийна боалаш латт механизаторaш. Цхьатарра кхашкa кикхаш доахан да, [illegible] цацалоаккхаш латт. ХӀанз етта дӀайха хоза денош латтача укх деношка деррига ялаташ гӀалейна баргба кхаш леладераш. Цу вахтe хьалхе даьлеш ва Нутаев Лечи, Попов Савелий, Георгий Шаповалов, кхыбараш.

В. ТАБАЦИОВА.

Шелковской района «Коммунтерн» цӀерача колхоза председатель.

Репортаж

КЕРДАЧА хьувкъама кийчлу

ГаьнаpaбӀаргалу Нохч - ГӀалгӀай шекар доаккхача завода лакха урагӀьаха йоккхий корпусаш. Дукха ха йоацаш продукци арадоацаш хинна завода керттерча цехий механизмаш «салаӀа айттача» санна латт.

Январь боош шекар даккхаре ма кхедкадарех балхаш сецадаьд уккаа. Цхьабакъда механизмаш оборудованаш болх беш аца а заводера балхаш кхеххаш да. ДӀаца ремонтни балхаш деш ба завода слесараш, электрикаш, монтажникаш.

— Ремонтни йиъ бригада вӀашагӀъелай оаха, — йоах завода керттерча инженера Витковский Николай Васильевича.

Заводе эггара керттерчеи доархӀамерчех объекта— шекаов свеклана обработка еча цехана ремонтни балхаш деш я йоккха опыт йолча Тучаев Рамзана кулгалдеча слесарий бригада. ЗӀамигача бригада барттайнача коллективо нийса вӀаштӀехьабаьккхаб ремонтни болх. Хьинар долча ремонтникаша 235 процент кхоачашъяьй дӀабахача бетта план. ХӀанз физически тишъенна шекара свекла телача машинашта метта кердараш уттаеш хувцара кийчо еш ба слесараш.

— Кхетта хьакхоачаргйолаш я керда машинаш, хӀаьта ца гоаеш хьакхачарца цхьана уж дӀаоттае лерхӀ оаха, — йоах бригадира Тучаева. ДӀаоттаь машинаш балха дика кийчьярах тийша я керттерча лакъе завода производительности дуп продукне дикали. Из бехктокхамера гӀулакх долга дика кхетаду тха бригадерча хӀара болхлочо.

Слесараша деш деннад шоаш бахьан долаш шаӀ кхоачамбоацар ца нийсдалийта ремонта юкъе.

Дукха керда оборудовани йоагӀаргья укх шера заводa, цу дикача гӀулакхо торе хулийтаргья кхьнара оборудовани хувца. Укх деношка хьакхаьчай укхаза хьалхожальча воздушни шин компрессорах шаӀ. Из дӀаоттаяра кийчо еш я вов. Орцуева бригада. Кийчоц балхаш чаккдоалаш латт. Март чакхбоалаш дӀаоттаь аргьа цхьаи минота 20 кубически метр фо чакхдоакха низ бола компрессор.

Ремонтни балхашта юкъе эггара хьалагӀа болх доархӀ укхаза шекар кхехко вакуум - аппараташ цӀенъялга. Из болх кхоачашбеш я къонача специалиста Булатов Хасела кулгалду бригадо. ДӀабахача бетта 116 процент кхоачашдаьд, шар ремонтни балхаш. Цу халача, участка тӀа 103 процент хилча Ӏаламате бокйха толам доархӀ. Участкашка шоай балха нийса планироваши еш ремонтникаш сайца латтаргӀоацаш йола гӀулакх вӀаштӀехьдаьккхад мастераша. Ремонтни балхаш сихагӀа кхоачашдара резерваш лех.

Рационализаторски предложенеш гулъяра ер шу хоьлуш хьайийллача конкурсе хьинаре дакъа лоаца ремонтникаш дукха ба.

ЯттлагӀа августе тӀакхоачаш пятилетка кхоалагӀча шера хьувкъама хьалхара машин тӀаьца завод кийчъе деш деннад ремонтникаша. Дентара денга даккхача ремонтни балхий темпаша тешад уж цар деш кхоачашдергхилара.

А. ТУГАНОВ.

АБХАЗСКИ АССР. Республика чай леладеча боахамашка чакхдаха доладеннад бӀаьсти ду кхашкара балхаш.

Сурта тӀа: Очамчирски района Кочар яхача юртарча «Сакартвело» яхача колхозе чаь кӀотергаш йоӀаш латт. Хьалхашкахьарвар ва механизатор Якоб Харайшвили.

И. Чхонкиадзе сурт. ТАСС фотохроника.

ХӀАНЗ СИХАГӀА ЛЕЛАРГЬЯ ТРАМВАЙ

Грозне бахача дукхагӀча нaха, къаьстта Черноречье бахачарна, хоаш хила дезa Черноречье поселке трамвайни накъаш доххаш латтилга. ХӀанз Кирова цӀерагӀча разъездера водохранилища дамбе кхачалца йолча участке никъ биллa бешa боаx Дорожно-мостовой гӀишлошъяра управлениера болхлой. А. Дзейтова кулгалдеча бригада болхлоша 1485 метр никъ биллаб. Цар баь болх паччахьалкхен комиссе хьанйинаб, хӀаьта 16 марта пробни эксплуатаци дӀайьнначул тӀехьагӀа № 4-ча маршрутера трамвайн интервал бархӀ минут йолаш леларгья.

Трамвай шоллагӀа никъ дӀахо буллаш ба.

А. ЦИЛЕВ.

Грозненски трамвай управлене ПТО начальник.

БОЛХ ТОАБАРА

Цхьа шу совгӀа ха хьалхагӀа общественни Советаш вӀашагӀъехкар Гудермесски локомотивни депо керттерча шин цехе: ремонтни эксплуатационни. ХӀана вай буцаргба предприятерча йоккхагӀа йолча эксплуатационни цеха общественни Совета болх. Цу Совета керте эттар машинист - инструктор Штох Владимир — йоккха производственни опыт йолаш, цӀена болх беш вола принципиальни саг.

Халхашка латта декхараш чоалхане хилар гуш да, цудухьа, мело ца, вагахьа санна депе мугӀарерча къахьегахоех шерра активе вӀашагӀъелла хиннаецаре, общественни Совета цхьайтта сагага царех итталагӀа дакъа а кхоачамдулург ца хилара. ХӀанз цу доархӀамерча балха юкъе хӀена а инициатива гойташ а бола бу леларча поездашта кхерам ца хилийтара волча 150 общественни инструктора, 12 общественни машиниста - инструктора. Из боккха низ ба.

ХӀара дежна локомотивни депо механика, станцей территорешка хьежабу иттаж уполномоченнеш. Уж а ух накъах поезднаш тӀерча бригадашцеи ремонтникашца накъахоцеи цхьана. Гучадаьха кхоачамбоанарaш дувцаш хабараш ух масса митингера, хӀаьта уж дӀадахара сиха дале даргдоацар до деза.

Общественни инспектора В. Алексеева хаам бир, эггара тӀехьагӀа накъагӀа вахача хана цук тепловоза автостопа системера оатхал телаь моттиг гучалъна хилар. Из шин хиннальа дӀахайтар контрольно - испытательни станцие болхлошка. Вокхар, шоаш приборах кулг дӀатеха доацашехьа а, шоай журнала тӀа дӀаяздаь телха оатхал тоаль, аьнна. Совета членех цхьаннена тӀаьллар ма гӀулакх толхаьта, хӀаьта бекхе бараш шоaш оашгa.

Сагота да хӀанз ремонтникий балхаш. Цхьабакъда, мах тоъаш, кхоачаш ца еш йисар тепловозашта ремонт яра графика. Совета членаша локомотивни бригадий коллективашка кхайкар тепловозашта профилактически ремонт шоай мехашца яра уж тӀехьехаш. Иницматива хьалхаьцар. ТӀехьа ремонт а аь вараькхий 8 тепловоз. Шеча угалоев оттае оборудовани эзарга дӀадахийта лаьрхӀад кхоаь ахча.

Дукха хана деза доакха къахьегаш доттагӀал латт ремонтни эксплуатационни цехашта юкъе. ДоттагӀал — доттагӀалца да, цхьабакъда, вагахьа санна хьаннахчоаь а балха тӀа брак йоаь гечт хургдац. Цхьа ха яр ремонт а яь тепловоз арайьнначул тӀехьагӀа цулах 30-нега дӀакхоачаш тоалынза йиса моттигаш эксплуатационникашта корайоагӀаш. Совето шин тӀахьожама кӀал лаьцар ремонтникашa араехца продукци. Цунах доккха новкъостал хилар болх тоабара. ДӀадахача шера Совета членаша ремонт яьча 386 тепловозага а хьежа, гучальккхар тоалынза йиса 3746 моттиг.

Дахза даргдоацар сиха оарцагӀа а баьвна до деза, боккъонца вӀаштӀехьа а йолаш мара накъа араяда йиш яц тепловоз.

Массехх ди хьалхагӀа Совето машинисташта дӀайовзийтар термоваша болх дерттӀа бей хьажара инструкци. Массане а из Ӏочайнй, цу документa доархӀам кхетбаьб аьнна хетадора. Цхьабакъда, инструкцех ялаха кальхат мара лархӀац машинисташа В. Гончаренкос, Е. Оленевске, Е. Некрошкина. Общественни Совето, уж, кхайка шин заседане тӀа а бийха, шоаш харцахьбаьнналга дӀахайтар царна.

Декхараш дукха да общественни Совета члений. Цар шаь-юкъе экзаменаш хетт локомотивни бригадай членашка цар квалификаци чӀоагӀъеш а лаккъеш а. Дага а доацаш проверкаш яь накъа бахе арабалалехьа машинисташа саминта доӀ хьожаш, тепловозашта служебни ремонт яра график кхоачашйой хьожаш.

Цар хьега къа теркал ца деш дисац. ДӀадахача шера дикагӀа болча общественникашта садеӀаяа цӀеношкеи санаторешкеи бала путевкаш елар, 75 сом ахчан премеш елар.

Шоай балха тӀа опыт Ӏоаеш ба общественни Совета членаш. Машинистакъа Грозненски отделене керттера йолча цу предприяте йоккхача коллектива балха нийса тӀахьожаш доаттабелга вӀаштӀехьдоаккхача толамаш дадар — из, эггара хьалха, паччахьалкхен доархӀамерча цу гӀулакха юкъе мугӀарерча къахьегамхоша дукхагӀа дакъа лацар да.

В. РОСТОВЦЕВ.

МЕХКДАЬТТАХО

— КӀаьнк, школа йистеяьккхача валча мӀалагӀча новкъа ваха безам ба хьа? — хаьттар 10 класс йоаккхача ший вийзига Бекага Ахмадов Аьхмада.

Вокхо, уйла а яь, жоп делар:

— Мехкдаьттахо хургва сох...

Духхьале е оттаизар да: хуле, хургва их мехкдаьттахо. Во гӀулакх дац.

Ший деш кхоачандир Бека. Итт класс яккхара аттестат ше хьаманийцинийте а, кхы хье ца деш, документаш дӀачудолар по нефтяной техникуме. Миштa захар а ца хоаш дӀадахар шераш. ХьатӀаттар эггара безктохамегӀа йола ха — диплома защита яр. «Мехкдаьтта даккхара скважинашка оттае оборудовани харжар» яхача диплома проект оттаеш тӀагӀертта, вет тӀара болх бир. Загиштa яь лелар диплома. Пойтерцерча промысле вохийт иа, пульта диспетчер, вовкагӀа вола оператор волаш. 1964 шера гуранга «Октябрьнефта» телемеханизированни промысле дӀаяьхийр Бек.

Телемеханизированни промысле къонача специалиста дӀадар эггара хьалагӀа йолча участкех шаӀ — автоматически средствашка юкъехьхьача группаца кулгалдеча тӀаллилар дуцна. ЧӀоагӀа безам тӀабаха ялололар къоначa мехкдаьттахочо шийна тӀалла гӀулакх: хиндa дала хоьра коллектива толамаш, аьттана чешкара «Ӏаьржа дошув» доахи[illegible] производствана автоматизаци ярах тийша долга. «ВНИИКАнефтегаза» филиала волаца йуухам тессар Ахмадова. Заводчикаца айхха яьнна гӀулакхаш а деладеш вӀаштӀехьдаьккхар яхайтыагӀча аппаратна, тхьаь бархӀлагӀча участкерча нефтенасосни станцена, дукхача яхача объектанта автоматизаци елга.

Шаккха а йиш ца душ Бека лет чу даттаргья 1964 шера ноябрь бетта цхьан сарахьа промысле йинна партийни собрани. Къаьста чӀоагӀа дег токаденна вар Бек. Тамаш а яц! Коммунисташа шоай мугӀарашка дӀачуйийцар из.

Цхьа шу даьнначул тӀехьагӀа гӀулакха тӀа лаххвир къона коммунист Ахмадов Бек: промысла кхерамален техника инженера хьожавор из. Воах Ӏалашвате дукха бар. Кхерамален техника бокъонаш телха ца йитар дукха балха пришаш нийса лелайой хьежа везав. Специальносташ дукха я промысле. цудухьа балхий деррига тайпашта кхерамален техниках аьнна инструкци оттае еар, специалиста балха деррига хьалаш теркал а деш.

Хоза а зеташ белгалдаккха хьогӀа, коммуниста Ахмадов Бека кхерамален техникана хьалхара дош луш даьккхача укх тӀехьарча шин шера боллашта сакхат даь моттиг ца хилар. Уставе, баьдар дьлча, бенахача доархӀаме ба инженера Ахмадова беш бола профилактически болх. Бек городской Совета депутат ва, депутатски Совета кулгалду цо, ВЛКСМ обкомеи горкомеи член ва из.

Коллектива юкъарча къахьегама юкъе доккха дакъа лоац Ахмадов Оалхазара Бека. ХӀаьта Ахмадов балха волча коллективо тоьал доккхий толамаш даьхад. Мехкдаьтта дахара план беттбетта кхоачашъю. ХӀанз шоай социалистически декхараш толаме кхоачашдеш йоалл Ахмадов Бека коллектив. ХӀаьта цуна юкъе хьинаре дакъа лоац вӀаккха а кӀаьнилар яхар фуд хоуш вовца кхочача коммуниста Ахмадова.

А. ПОПОВ.

КОТАЛОН НИКЪ

батальон, станца — М. Н. Харьковский керте а волаш машинистакъа дружина. Цул совгӀа, Грозне яр революцегахьа яьнна къахьарча эскара роташ ревкомо йийха Череленера дув гаубични батарея. Гера спекулянташнара жӀлора, контрреволюционерашкара хьадоехар. Кавказски фронтера юха цӀабийрача салташкара йехар. Ца хинна чӀоагӀдир Грозне — Терски областерча Советски Ӏаьдала йоархӀамегӀарча центрех цхьанне гӀулакхаш.

ГӀалгӀашкахьа къахьегамхошта юкъе революционни боал баьй С. М. Киров керте лаьттача владикавказски большевикаша. Цу гӀулакха но вот гӀортолга аьй кӀезашта мара боцача гӀалгӀий большевикий группаьш къога ахархоех. Кавказ беррига къахьегача доамарой хинна классовий уйлаш яр Нохч - ГӀалгӀайчен къахьегамхошта хага хиннараш а. Из къаьсто хьагучадьаьбар Терски областа халкъий съездашка.

Экономически политически вахар шаӀ хиларца шоайла бувзабенна нах бахаш йола, мехкарча эггара дукхагӀа къамаш дахача районех шаӀ яр Терски область. Областа халкъаш социальна - экономически дегӀаахара гӀулакха деррига а цхьатарарча дагӀаш тӀа латташ ца хилара белгадарча боаране халча оттадора интернациональни байракха кӀал уж цхотабента. Уж вӀашагӀтохара накъа тӀа хиина керттера халонаш сенах латтар аьча, уж латтар, областа бахача эггара дукхагӀа болча доамаш ляхьа — нохч - гӀалгӀий халкъа ший къаман болхлой класс ца хинна хиларах. большевистски организаци ца хиларах. Цу гӀулакха кӀезиг-дукха дикагӀча хьал тӀа дар Терски областа кхыдола халкъаш.

Иштача шоай тайпарча политически хьалашка къахьега доамаро Советски Ӏаьдал бахьан долаш доаттабеча къовсама вӀашагӀтохара Ӏалаьнате бокиӀача доархӀаме дар еригача Терски областа пролетариатацеи ахархошцеи уж вӀашагӀтохар. Тийрка йистера къахьегамхой вӀашагӀтохара накъа тӀа лаьттача цӀенхаиттарча духьалехех шаӀ яр къамашта юкъера доаваш санна йола, царизма хавез юхейиса во тӀехьале. Къахьегача доамарой казакийи политически боараш а классови сакхеташ а лакхбара даьккхена халкъий доттагӀал чӀоагӀдаза заргхоаш дар.

Тайп - тайпарча къамех болча болхлой ахархой воттагӀада а уж кхотабара а дара яр ленински къамий политика мекха беррига къахьегамхошта цхьатарра хинна советски законаш. Наха политически кхетам баларал Октябрьски революце гӀулакх бахьан долаш доаттабеча къовсама уж оарцагӀбахаран йолча кердачех чӀоагӀа доархӀамечех формах шаӀ хилар Терски областа халкъий съездий гӀулакхех.

1918 шера январь беттагара декабарь беттага кхаччалца Терски областа халкъий шин съезд йир. 1918 шера январе лаьттача политически хьало дӀадехар халкъа съезд гулъелга. Полковник Рымера цун помощник есаула Пятруйлеви керте лаьтта Терски казакий атаманаш городе Моздоке шоай кхетаче е гӀерташ бар вахчашта гӀалгӀаштех духьала цхьана тӀоа бара доамарошка болча бӀаьхийча наха керте хьаттаращца барт вӀаштӀехьбаккхар духьа. КӀайча казакий бӀунашца чӀоагӀъаь тӀема латерь бир Моздокан.

Новкъостий Кирови Буачидзеи керте хиннача Тийрка йистерча большевикаша цу съезда балха юкъе дакъа лаца лаьрхӀар революце мостагӀий тийша болх гучабаккхара, халкъашта юкъе машар оттабара. Советски Ӏаьдал бахьан долаш цхьана къовсам доаттабе къахьегамхой вӀашагӀтохара пунах пайда эцар духьа.

1918 шера 25—31 январе (6—13 февралe) хилар съезд. Цига вар 600 тарга делегат: казакаш, ингушаш, хӀирий, персий, балкарой, къоаршой. Контрреволюционни казакашка шоашца тӀоч доаттабеш хинна нохчийи гӀалгӀайи съезде бийхабацар.

ДукхагӀа бола делегаташ — къахьегача доамарой казакийи вокхалаш шоашкахьа бада хайра Кировеи Буачидзеи. Съезда делегаташта цар хийцар казакашта керте латтарий тийшача балха гӀулакхех С. М. Кировеи С. Г. Буачидзеи баьча тӀахьехамагӀа къахьегамхой делегатоша вежарашка вӀаши кулгаш кховдадир, революце мостагӀашца цхьана къовсам доаттабара Тийрка йистерча деррига халкъаьшца вӀашагӀхета лаьрхӀар. Съездо тӀайийцар керттера декхараш: лаьттан, къамий, болхлой—Советски республика законашка хьежжа къоастазаре программа тӀа а волаш С. М. Кирова предложенегӀа йина резолюци.

Терски областерча Ӏаьдала хьакъехьара дош къоастаделга тӀехьадаьккхар 1918 шера 15(28) феврале Пятигорске гулъе лаьрхӀа Терски областа халкъий шоллагӀа съезд хила[illegible].

Дуьца оттадаь хиннача деррига денаех лаьна Моздокски съездо тӀайийцача декларацe дарх елар областа деррига халкъий викалаш тӀакхда а безаш хургйолча шоллагӀча съезде уж къоастазара. Съезде викалаш бахкийтача еррига группашка халкъийи членаш юкъебахача хинна йолча Терски Халкъа Совета состав белгалийнь, нохч - гӀалгӀай халкъа викалашта йоаттӀача боаране моттигаш битар Халкъа Совете.

Моздокски съездо доархӀам сенах латтар аьча, из латтар, цун гӀулакхаш решенеш революционни махьлаш волаш а Терски областе Советски Ӏаьдал оттадора хилавза даргдоацa хьалаш кийчдеш а хинна хиларах. Къахьегамхой вӀашагӀхетилга вӀаштӀехьдаьккхар большевикаша съезде. Съездо иштта хьахьехар, областа большевистски организаци цел чӀоагӀеннай а халкъашта юкъера цун сий мел дакъденнай а. ХӀанз Моздокски съезда решенеех уж дӀакхетабеш Тийрка йисте Советски Ӏаьдал дӀакхайкадара уж кийчбеш безар дар. Из декхар кхоачашде болабелар большевикаш. Моздокски съезде хилла къахьегамхой делегаташ.

Массехх кӀирагӀа дукха хӀаха ве кхийра цар, цудухьа по аьттув баькхар 1918 шера 1—7 марта (хӀанзарча стилагӀа) Пятигорске хиннача Терски областа халкъий съезде. Съезде баьхкар областа деррига халкъий викалаш, цу лаьхе Г. С. Ахриев керте а волаш цхийтта сагах лаьтта гӀалгӀай делегаци аьхха шаӀ мара ца хинна нохчий халкъа викал А. Д. Шерипов.

Съезда балха кулгалдеш большевикаш бар. Мехкаро а Терски областера а политически хьал довзийташ никъа санна дукхаза а къамаьлаш дир С. М. Кировс ной Буачидзеси. Къахьегамхой тӀахьехар цар российски социалистически революцех дӀакхетара. Цо Ӏалаьнате чӀоагӀа шаьйттан йир съезда делийна а деррига дешаех ца тӀаьцача решенешта а. «ДӀаккхетадел шоай, эхара, — аьнаl Кирова, — шоана а, казакаш, шоана а, доамарой, алхха шаӀ мара йоацa никъ из фунатагӀа - шоллагӀа даь а, хуле а вӀаши вежарашца кулг кхоахьадар долга».

Терски областа большевикий кулгалдечо аьнь къамаьлаш хьал а лаьтар, къоабал а яр халкъий викалашa. Чераий фракце викал большевика Т. Ахохова хьахьайкар, Черкасий-Балкарой къахьегамхоша баькъ хаь тӀаэцаш халкъачунгара дӀаккхаха цхьанкха а кхы тайпа Ӏаьдал, цудухьа уж Советий Ӏаьдала тӀехьа а ба, аьнна. «Российски революце кхайкадаь лозунгаш, цу дакъе даьттах хола дозуг а. — гӀалгӀай халкъа хьалхагӀа, деша дагадаькхараш дар, — аьлар Ахриев ГӀапура. Цо хьакхайкадир, цхьа халкъа доархӀаьдуш бола къахьега нохчийи гӀалгӀайи «революцена карагӀдьннараш доладара тӀехьабоалхарашца цхьана хургба массазa а массанахьа а, аьнна. «Тхона керттера йола дош лаьттан дар да, хӀаьта Халкъа Комиссарий Советe из бокъонца тхона махеттара а къоастаду», аьлар Шерипов Асланбека. Цо съезде хьакхайкадаь, Халкъа Комиссарий Совета Ӏаьдал «нохчий халкъо бакъдаь тӀаьцаргда», аьнна.

С. М. Кирова яьча доклада Пятигорски съездо тӀайийцар империалистически махкахоеша кхерам тӀатуае революцена, хӀаьта из Терски областа вахара белгала [illegible] а ба яхаш йола резолюци. [illegible] гӀулакх кӀалхардаккхара «къамашта юкъера [illegible] ца я йолаш еррига революционни демократи болхлой, салтий, ахархой, къахьегача казакий доамарой республика бахьан долаш доаттабеча къовсама дозуга гойтахьа вӀашагӀтоханза эргаш.

Съезде къоастадир лаьттан, къамий, кхыдола дешаш. Терски областа Советски Ӏаьдала органаш хержар.

Тийрка йистерча къахьегамхой цхьа ладам хьа а хьоцаш, съездо 1918 шера 4(17) марта Терски областе Советски Ӏаьдал хьакхайкадир. Областах Российски Советски Федератива юкъейоагӀаш йола Терски Автономни Советски Республика йир. Тийрка йисте Советски Ӏаьдал дӀакхайкадара хьакъехьа телеграмма яхьийтар В. И. Ленинга.

Къонача республика политически вахара ларде дийшар Российски Советски Федераце законаш. Иштта Терски республикага кхоачаш дар машарах, лаьттах, болхлой тӀахьожамах, къамий дешах дола, кхыдола советски декретеш а.

Шоай мехка Советски Ӏаьдала органаш, цул гоарцашара низаш вӀашагӀдоххара, лаьттах дола заявл чакхдаккхара даькъе юкъхьанцара гӀалаш даха болабелар къахьегамхой. Сийлаь - йоккхача Октябрьски социалистически революце дӀайолаьча дегӀаахара кердача исторически — Советски — замал чу делар Терски областа халкъаш.

1918 шера 22 марта (6 апреле) хиннача Грозненски мехкдаьтта промышлении района Старе промыслай болхлойи гӀулакхерча накъех юкъарча собране къобалйир Пятигорски съездо тӀайийца решенеш а Терски республика Халкъа Комиссарий Советаш харжар а. «Къахьегача халкъашта дагаза заттараш кхайкалер дола ахха шаӀ мара доаца Терски областера Ӏаьдала доархӀ вай парех, — хьакхайкадир собране дакъа лаьцараша. — Терски халкъа комиссарех латташ долча къоахьетача халкъачунгара дӀаьмча кхы тайпа Ӏаьдал вай бакъдаь тӀаьцаш дац».

ГӀалгӀай халкъа съезд хиннай Назране 1918 шера 15(28) апреле. Керарча гӀулакхех даьцй цига хоалад йир С. М. Кирова. Пятигорски съездо яьча решенеш хьакъехьа цо бень хоаш чӀоагӀа йоархӀаш а деттаж тӀайийцар. Съездо массехха [illegible] а волаш къобалйир Тийрка йисте Советски Ӏаьдал хьакхайкадар.

Цу шера 29 марта (11 апреле) Ӏаьдалах, лаьттах дола, кхы тайпа делаш дувца ГӀойтӀа гулъелар нохчий халкъа съезд. Цига хийцаб болхлойи гӀена депутатийн Грозненски Совета председатель Н. Ф. Гикало керте а волаш бола грозненски большевикий викалаш. КеррагӀача Нохчашкахьа ахха шаӀ а доархӀам къобалдеш тӀайийцар съездо Советски Ӏаьдал. Пятигорски съездо решенеш къобалйир, Нохчашкахьа хержар кердача Ӏаьдала лакхера орган — Т. Э. Эльдарханов председатель а волаш йола Гойтински Халкъа Совет. Совета юкъе хержар А. Д. Шерипов, А. Р. Исаев, кхыбараш. Нохч - ГӀалгӀайчен юрташта советизаци еш дакха хьалхара гӀанаш дар уж.

Халкъа съездий боккха доархӀам беш хиннав В. И. Ленин. «Вайцига хиннараш миссел ахархойи болхлойи съездаш дуцен гӀарча цхьанна а паччахьаккхена хиннадц, — дьхад цо 1920 шера апреле, — цу накъахьа дегӀабоалабу вай сакхетам. Советски конструкце луш дар 200 шера дала мегадан цхьанна паччахьалкхенна. Алхха съездий дукхал хьайийцача, — демократиана бӀаь шера селлара дукха гулъяьлаш уж цхьанна а паччахьалкхено, хӀаьта вай духхьал цу тайпарча накъаца кийчъю юкъара решенеш, вӀаштӀехьбоаккх юкъара лелам».

Цу шерача ларда тӀа хьетала вай Советски конституци, вай Советски Ӏаьдал».

Иштта хьакхайкадаь Советски Ӏаьдал Терски областе, цу дакъе Нохч-ГӀалгӀай чу а.

Гера бе а дала чурча контрреволюцен кхьча мехкий интервенташцеи доаттабаьча далача тӀемашка Советски Ӏаьдал лорадe дийзад нохчийн Советски республика болхлойи ахархойи. 1918 шера аьхки дена 1920 шера бӀаьстан юкъе кхаччалца гражданска тӀом лаьттаб Нохч-ГӀалгӀай чу а.

Сийлахь - боккхача Октябра гӀулакх тоедаьннад, халкъашка болча наха хӀаннабаьб революце мостагӀий. Шин низа чӀоагӀлаи хьахьегаккаал Советски Ӏаьдало.

М. АКАЛАТОВ,

историческа Ӏилмий кандидат.

«СЕРДАЛО»
3-гӀа оагӀ. 16 март 1968 шу.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

АГРЕССОРАШ ЭШАБАНЗА БУСАРГБАЦ

ДІадахача кІирагІа хиннача событеша бокъонца бакъдаьд Будапеште хиннача Консультативни вІашагІкхетареи Софие хиннача Варшавски договора юкъе дакъа лоацачаь мехкий Политически Консультативни Комитета совещанеи дийша лоархІамегІара дешаш нахаро ше оттадь хилар. Коммунистически болхлойн партей викалий дунен халкъашта юкъера совещани гулъяра хьакъехьа будапештски вІашагІкхетаро а решении софийски совещание массаьа раьза а нийса тІамийна. Вьетнамера американски агресси шеръяр бахьан долаш машара тІабессача кхерама хьакъехьара декларации — ІалььяматЕ боккхача политически лоархІамера документаш.

ХІанзарча дунен халкъашта юкъерча чоалкаерча хьалашка уж дийкар хьаьвбаьнначa агрессорашта бола бирса хоам санна. Вьетнамера агресси дІахо яхьарцен шеръярцей дерригача адамашта хьалхашка шийна цІенхаштта бехктокхи тІавц ВІашагІкхийттача Штатий правительства, яхаш долча деклараце бирсача дешаша чІоагІа теркам тІаззар американски общественни миене. Американски кепайоазон тІа, конгрессе, доалдеча демократически парте чІоагІлуш йоагІа правительства авантюристически политикана еш йола критика, чІоагІлуш йоагІа тІема цхьакха а кердачи эскалацена могаргдац къоахчал долча вьетнамски халкъа лоІам кагбе аьнна хеташ йола уйла.

Кхы а 200 эзар салте Вьетнаме вахийта аьнна инарала Уэстморленда керда оттадьча дешах «ше шийна техе валара эскалаци» я аьннад «Нью-Йорк таймс» яхача газето. «Нью-Йорк пост» яхача газето белгалдоаккх, политически тІемен лоархІамаш нийса ца лар бахьан долаш Вьетнаме кхы хІахо ца йохалуш йиса ВІашагІкхийтта Штаташ «кхерамеча боанга чу нийсъенна» хилар. ХІаьта, юххера а, кхыча мехкашцарча гІулакхашта йолча сенатски комиссе председателa Фулбрайта белгалдаьккхар, е хІанзала Вьетнаме дахийтача ах миллион эскарга а, е хІара шера Вьетнамски тІемага дІухийтача 30 миллиард долларага а цу тІех тІа ВІашагІкхийттача Штатий правительствана котале ІалашъюлургЕ ца хилар.

Уж цІенхаштара хоамаш теркалдеш-ма американски правительство. Цо дукхагІа дакувгІ пентагоновски инаралашен цар букъа тІехьашка латтача, халкъий цІийх бІаьхий хулаш болча тІема бизнеса боккхийча воротилашея яхачунга. Гарвардски университета профессорий группо, цу даькъе хьалха Японе США посол хиннача Рейшауэра а, хоам бу, эскалаци хІанз кхы тІа а чІоагІъе лерхІаш я Вашингтон, яхаш. МаІан ца долаш лоархІ цо «Къулбехьен Вьетнамера американски герзашцара низаш чІоагІа алсамдахар, тІом ЛаосагенЕ Камбоджаген яхоачабеш дІабоаржабар; американски бІухаш Къилбаседа Вьетнаме чудолар; бомбаш чуеттара оттазаь хинна юххелица доазонаш хьаделлар а тактически ядерни герз юкъедаккхар а.

Американски военщино йхитама йоалаш уттаеча планашта духьала нийслу ВІашагІкхийттача Штаташта шоашта чухьара тІа-тІа чІоагІлуш йоагІа оппозици дерригача дунен тІа эгІазбахах хилари. Американски правительство тІа-тІа дукхагІа хийрайоаккхаш латташ хилар геттара дика хьахьокх. Вьетнамерча тІема духьала протест еш хІана мекка тайп-тайпарча гередашка дІайолаекнача демонстрацешеи митингашеи, хагІийча наха Вьетнамерча тІем тІа баха ца тигаро, общественни миенсна фу хет хьожаш даьча хаттарех хьахинараша. Правительствах бола тешам чІоагІа байна хилар къаьгга хьахьокхаш дола масал да Нью-Гэмпшир яхача штате даьча юххьанцара оалаш долча президентски хоржамех хьахинарам.

Ноябрь бетта хургдолча президентски хоржамашта ший тайпара репетици яра хьисаше кхьайолча штаташка деш дола юххьанцара хоржамаш лоархІаме индикатор я харжархой дагарлар фу хара. Нью-Гэмпшире, президента поста тІа хаха лаьрхІарех а волаш, къамаьл дир президента Джонсона вьетнамски политикана ше еча критикех воазаш волча сенатора Маккарте. ХІаьта, партийни аппарата беррига низ цунна дукьалберзабаь хинна боллашехьа а, демократий харжархошкара 42 процент голосаш хьаьчар Маккартега, хІаьта Джонсонага — 48 процент. Кенайоайоно белгалдоаккхачох, вагазІоашам хІама хиннад: США политически исторе чухь эттара хьалха нийсленнад ше юха хаоржийта безам болаш волча президента нахьъа тІа цун ший партера кандидат оттам.

ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪИЙ ДУХЬА

14 марта чакхъяьлар ядерни герз доаржадешта соцадар духьа лоаттабеча къовсамера лоархІаме этап. Ядерни герз доаржа ца дара хьакъехьарча договора проект йийца аьннай Жеве герз дІадаккхара йола 18 пачхьалкхен Комитет, цо чІоагІйир ший балха итогех йола, ООН-а Генеральни Ассамблеяга дІачуьла лаьрхІа доклад.

Политически Консультативни Комитета совещане 6 социалистически пачхьалкхено дьча заявление тІа белгалдаьккхар, ядерни герз доаржа ца дара хьакъехьара дош къоастаделга сагатагІен машар чІоагІбара гІулакка боккхача лоархІамерен декхар хилар. Социалистически пачхьалкхенаша белгалдаьккхар, доагІаш дола договор даро сихдаь герз хьаделга соцадар духьа, ядерни герз дехкарби хІаладаь дІадаккхаран эффективни гІулакхаш чакхдахар духьа дІахо лоаттабеча къовсама аьттув болашагІа дола хьалаш хулийтаргхиларах шеаш дог тийша хилар.

Ядерни герз доаржа ца дара хьакъехьарча договора проект толаме кийчъяр, машар безаш долча дерригача дунен халкъана хьал а лоацаш, Советски Союзо тІагІертта къовсам лоаттабарах хьахиннар да. Ядерни герз дІахо доаржадара наькъа тІа духьале оттаяр—эттара хьалха ю да Малхбузен Германи цунна тІа ца кхоачийтахьа. Дика хоий да, ФРГ доалду гІозаран нийсахал йоаккхаргъа яха гулабеннарий клея йолаш а атомни герз тІакхача гІерташ а болга.

Дунен-общественносто шерра оагІув хьаллоацаш хиларах кот гІоертолга а еш, Советски Союза вІашттІехьдаьлар НАТО дукхача оагІорахьара ядерни низаш вІашагІа а теха, цар новкъостаьца боннски реваншистий ядерни герз шоай бе долла гІийрта планаш чакхйоахкига юкъагІдаккха. Цул тІехьагІа, ядерни герз доаржа ца дара хьакъехьарча договора саботаж, эра наькъа тІа дахьлар Малхбузен Германе агрессивни низаш. Цар ца хьовзаеш цхьакха тейна юридически каловзал йоалзар, тІа-тІа дукхагІа хьадагалуьцаш проблемаш денахпи уттІалора цар. Цхьаьола мехкаш шоай кхерамаленях законно доагІаш хиларан дукха мехкаш ядерни низах машара гІулакхашта пайда эца безам болаш хиларан спекуляци е а гІертар. Договора духьала ше вІашагІа мел бийхкача тийнача балха Бонне кот гІорталга йора ВІашагІкхийттача Штатий экстремистски гІозараша чІоагІа оагІув хьаллоацаш хиларах.

Ядерни герз доаржа ца дара духьала барашa шоай хьинар къаьстта чІоагІа айдир Советски Союзо январь бетта договора бухсоцаш йола проект 18 пачхьалкхен Комитете хІачуениача хана. Гуттахьа цунна духьалдаьлар ФРГ финансай министр Штраус, оборона министр Шредер, Іилма - тохкама министр Штольтенберг, Малхбузен Германера дукха къбола официальни нах. Тlаккха, юххера а, 18 пачхьалкхен Комитета болх чакхбела кхо ди мара ца дисача хана ФРГ правительства араьккдар ядерни герз доаржа ца дара хьакъехьара договор зелга юкъагІдаккха хьакІа хинна меморандум.

Уж ерриге манеераш юкъагІйитар машар безача кхыча пачхьалкхенаша хьаллаьцача. Советски Союза чІоагІачен леррагІа хьахьачен позице. Цу гІулакха юкъе докха дакъа лаьцар 7-ча марта дІачуенначен ядерни йоаца пачхьалкхенаш шоай кхерамаленях законно кхерамга хьаллацара тІаерачен Советски Союза кердача предложенеша. Цар маІан шийтах аьлча, хьалхьуви волча агрессорага, нагахьа санна цо ядерни боапача мехка духьала ядерни агресси йолайой, ил таІозар ца деш вусаргвоацилга хьалхагІех а дІахайтигга. Цул совгІа, Советски Союз раьза хилар Женевски переговорашка дакъа лоацаш хинарашa тІатехача дукхача лоархІамеча хІамашта а дайча хувпанашта а.

18 пачхьалкхен Комитето ядерни герз доаржа ца дара хьакъехьарча договора проект кийчъяра дІаболабаь болх толаме чакхбалав укх гаргарча хана цу договорага хоадамболча тайпара хьажа йоалаш ООН Генеральни Ассамблеяга йиш хургйилар маІан долаш да.

РОДЕЗИЙСКИ ПАЛАЧАШ — БЕХКЕТОКХАМ ЦІАЙ

Шоай лоІамерча 36 африкански пачхьалкхено дІадехарах 15 марта Родезех долча дешаца хьамара сихха Кхерамален Совета заседани гулйир. Африка мехкаша Кхерамален Совет тулъелга дІаийхар Родезера африканцашха бола бехаха нах мукъабоахача къовсаме дакъа лоацам хинна кхи африканец родезийски палачаша боабаьтул тІехьагІа. Боабе судаш аьй кхитта кхыча бІов совгІча африкански патриоташта а, хІаьта, доазол дехьарча кепайоазон тІа беча хоамах, уж приговораш хьалха-тІехьа калагІаш кхоачашдергда хьежнага мара ца хусаш кхы мел дир чакхдаьккха аьнний Родезе расистски Іалдаш. Родезе бокъо йоацаш нах боабелга довзадеина хилар бахьан долаш дукхача африкански мехкаша дІалех Родезе Іаьдала кертера Смита расистски клика эктаяри цу мехкарча 4 миллион долча африкански халкъа къаьстта шоай моттиг хьалапа бокъо ялари духьа низагІа экономически санкц, кхитта тІема а хьисапера гІулакхаш ООН оагІонтахьара чакхдоахилга.

Ян Смит керте волаш болча расистами Родезена Іаьдал шоай бе деллаа 1965 шера ноябре. Цар кот гІоертолга ю цу мехка бахача, кІайчарех волча 220.000 сага хьалдоацам хиларах. Родезн хІана а формально ший колони йолаш юсаш йолча Англе «массехк кІира даьлехьа гора оттагаьа ше» Смита правительство аьнна дешa дош хара хиннад. «Экономически санкцеш» аьлаш ярш чакх а яьха, цар новкъосталца Смит вагвергба аьнна Лондоно денача дешах расистски кликана духьала къовсам лоаттабу аьнна хетийтилга мара хІама хиннацар.

Родезе африкански ших патриот вeрo дерригача дунен тІа чІоагІа эгІазал хьоаьй. Африка дукхача мехкашкара Англе дипломатически представительствош бехке ю заараш болча эгІазбахача демонстранташа. Замбеи Конгоси (Киншасе столица йолча) шоай территорешь еннай родезийски расисташта духьала тІом бара йолча базашта меттел. «Родези африканцашта йола онаьфа а яь дІаоттаь Смита режим дІадаккхаяза аргаьи йиъ миллион бола нах мукьабахар духьа а дІахо нах боабелга соцадара я»,—аьлар Замбе президента К. Каунда. Дукха африкански мехкаш раьза да герз бе, а везда родезийски расисташна къовсам лоаттабара шоай добровольцаш бахийта. Смита зуламерча кликацардае ховдале веза, йоах ший лоІамерча Африко. Цхьабакъда, дунен халкъашта юкъерча империализман колониализман низаша Кхерамален Совете хІана а киловаьз хьовзаар кхерам ба африканцашта гоама йола расистски режим Родезерча Іаьдала керте йитар духьа.

Г. ШИШКИН,
В. КУЗНЕЦОВ.
(ТАСС).

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ. Халкъа герзашкарча ни- [illegible] тІемахой атаке еш ба американски форда гІишлой гІуш лоравеча [illegible] ВИА—ТАСС-а сурт.

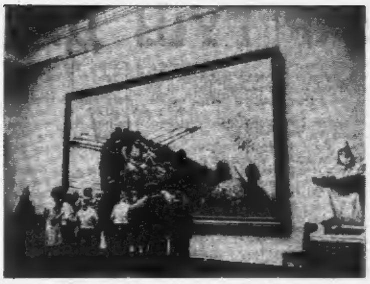

ЛЕНИНГРАД. Къамаи изобразительни искусства ганзо — Пачхьалкхен Эрсий музей 19-ча марта белгалдоаккхарда ший 70 шу дизар. ХІанз графика, живописа, скульптура, халкъен прикладнойи искусства 250 эзар произведени юкъе йола ший тайпара коллекци дІайолаьй дІаьха бІаьшере чакхйоалаш, Эрмитажа а, хІаьта цул тІехьагІа художественай Академе а гулламашкарен частни коллекцешкарен эттара хьалхара сурташа Михайловски дворце хьаьвча хана.

Юбилей хьатІакхачалехьа 140 зале дІашгІаьяргІа музей экспоници. Вокх экспонатех пайда эцаргба Іилман тохкамашта лаьрхІа болча материалах санна. ХІанзара Эрсий музей — из ше йий даь мехка графика, живопись, скульптура, нумизматика, халкъа искусство Іомаю Іилман центр.

Эрсий музее исторе 70 шера эттара хьалха итог ю музея болхлой коллективо беча боккхача гулламa, экспозиционни, пропагандистски, Іилман, реставрационни балха. Цунна хеталь хургья къаьстта гулъеш йола конференци.

СУРТАШ ТІА: художника В. И. Суриков диллача «Стенни Разин» яхача картинана хьалхашка.

Музея академически зал. Художника Ф. А. Бруни диллача «Цlаста текхарг» яхача картинана хьалхашка.

И. Наумкиноа сурт.
ТАСС фотохроника.

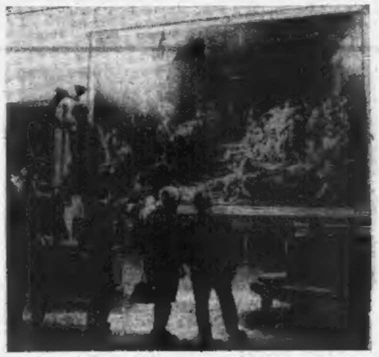

Сийлен гІулакхаш довзаш

№ 3 йолча профессионально-технически училище хиллала лекцеш, беседаш, тематически сайренаш чакхйоах, каст-каста Советски Эскара тІемахошца, Сийлахь - боккхача Даймехка тІема ветеранашца вІашагІбеттабелар. «Фу хилар — ший герз», «Даьхенна хьалхашкара сай декхар кхоачашде кийча вIа се», «Советски халкъа карагІадийна турпала гІулакхаш» яхача а нарех тарра йолча кхыча а темах дукха лекцеш йийшай. Лекцеш ешача хана тІема - патриотически темах дола кинофильмаш гьукх.

Советски Эскара 50-тІа шу дизара вахьлахa кийчлуш училище геттара хаза, безаме кийчъяьр «Гражданскии Сийлахь - боккхача Дай-мехкен тІемай турпалаш», «Советски Герзашцара Низаш — машари кхерамален лоракхош» яха а кхийола а стендаш, тІемайи революцен ветеранашта вІашагІбеттадера. Цитта вІашагІбеттабелар, масала, тІем тІа шийхе а ку уж хьаьхкача коммунистаца артиллеристаца, позарча Советски Союза Турпалца Петров Василеца, коммунистаца гварде сержантаца Бакаров Михайлаца, кхыбаршца.

Обществоведене урокаш тІа дешара темаш Іохкеш Советски Герзашцара Низаш капиталистически пачхьалкхений эскаред толашагІа хилар уж вІашний нийстарпа хІачьуних. Урока материал дІадІоагІъяь Советски Герзашцарча Низий тІема техника хьакъехьаро кинофильмаш хьухкарна, тІемахой звакъешта экскурсеш яра, выставкай, залашка, музее яхарна.

Училище болх беш я тІемашка яхача сийлений клуб. Клуба балха кулгалду обществоведене преподаватель Галина Степановна Юсупова керте латтача совето. Цо кулгал а деш чакхдийнна ерий нах гІрхачески тІема ветеранашца. Сийлахь - боккхача Дай-мехка тІема доккъашхоца вІашагІбеттабелар, альбомаш, тематически стендаш, фотовитринаш кийчъеша. Училищера барам болча хьоашалгІа хинай тІема ветеранаш — отставкера инарал-майор Григоровичи полковник Павел Игнатьевич Павлов. Кагирхошта цар дийцар чІоагІа теркам тІабеддаш долча Сийлахь - боккхача Дай-мехка тІема эпизодех лаьца.

ВІашагІбеттабаларал, лекцеш, беседах, кхыдарех совгІа, училища дешархоша Советски Эскара 50 шу дизарга художественни самодеятельноста низашца «Хьона, тІемахо» яха йоккха концертни программа кийчйир. Цига хьоашалгІа баьхкар тІехьина тІема а политически а хийчо йола тІемахой.

В. ИВАНОВ.

ВЫСТАВКА ХЬАЙИЙЛЛАЙ

Изобразительни искусства музее хьайийллай Тайпра йисте Советски Іаьдал оттадаь 50 шу дизара хетаь выставка. Цига хьокха отталь я республика мастерий произведенеш. Низзан масс оагІув чулоацам я [illegible].

Дукхача фигурах латта композицен шортта хилларо зритела воизийт Кавказен Нохч-ГІалгІай чун Советски Іаьдал дегІаухаш хІаоттадеш хьабенача беррига наькъа тІара сага.

Белгал ца ьаькхача ярьъц «Партизанаш лоамашка» яха Г. Д. Авсаджанова композици. Цо дилача сурта тІа бІаргагу даккача лоамашка нах деланза долча такилгашка тІоала урагІа тІаболлаш латтача найрачен денал долчен наьха отряд.

Іаьржачен кІайчен контрастех кийна [illegible] кагІа вІашуІехьаьакхаза гІерт Авсаджанов. Цу тайпнара, зритела доггехадаьйта а цунга ший халкъах доккхал йайта а хов дунна.

Геттара дика оттаь, ший тайпара, бІаргайнвачоа йицлургйоацаш а талант йолаш волча къовача живописна А. А. Асуханова «Нохч-ГІалгІайчер лоамашкара партизанаш» яха гоаза, новаторски аьа метаргІелаш йола композици. Къамаи колорит, халкъа вахари культурен йовлаш хилар, цун кортамукъале еза, ший лоІаме хиларах йола кура бокъо, лоамарчун сий дола гІулакхаш — из доала хІама бІаргагу зритела композицехи ший къамаи лоамий пейзажахи, цун башха-хазача а тоам болча а [illegible].

Г. Янакаева диллача портрето хьахьокх «Лоаман бІа» хоза, дега кхьаьлаха. Цу темана хетадь да В. Янсва диила «КІудал кхьаш йоагІа йоІ» яха, ший сабарца, цІенанца, шиштигрхоамам ховча сибатаца безам тІаозаш дола портрет.

Белгал ца даьхача дургац В. К. Мордвоновскиа ший йоккха генаал тІайохийтам тараь залкаь воккхача сага — «Нохчочуни» наьна—«ГІалгІачуни» сибаташ. Цо геттара тара йолча образаца хьаьхкий халкъа хала кхел.

Дерригa портреташ масе тайпарча къаьхегама наха хетадь да, масала, В. К. Мордвинова «Инженер - мехкдаьттахо», «Буровойра лаборантка». И. Д. Бекичева «Николай Гикало», «Советски Союза Турпал Бубликов», яха портреташ-скульптураш.

Скульптура отделе йоккха моттиг яоац ший тайпара хІана яц аьнна йолчен дика тоаьь отталчен Р. А. Земскова «Хьаста юхе», «Лоаман апарам», «Кхдз» яхача а кхыйолча а скульптураша.

Ший произведенешка цо дуни дезен хозен мел долча хІамашцарча халкъа безамах.

Къаьстта ший тайпара а хьожа дос доагІаш а а чІоагІен бокъонцен безам тІабохийташ, халкъа апрен фольклори дика довзаш И. И. Дудаева хьаьхехкача творчествага.

Авторашa а И. Сафроновен А. И. Поседаси хьальча гонра тІа вагІача «Шерипов Асланбека» сурто хьахьокх шоай паргІатон лоІамн бахьан долаш лоамарошa лоаттабаь къовсамаш цар турпалзам. Найрвен низ бозаш дІалахийтача кулгаца Шерипов Асланбек кхайк шийх темаш хинача халкъага.

Вай Нохч-ГІалгІайчени цун гоазхьений пейзажаш хьахьекхай «Сийна Іан» яхача Мордовина, «Лоаман пейзажаш» яхача Г. Д. Авсаджанова сурташ тІа.

[illegible]

НАХА ТОАМБАР ДЕ

Багиет Женя — хьехархочун ЦІагІа библиотекарь а. Школе дешна эгІача хана а тІехьа дагаяр Женя из професси Іомае. Цул сакъердаметІа бола хетийтар цунна цхьаьккха а.

БархІ шу даьнккха Женяс книжкашта юкъе. Цу юкъа Московски библиотека институт яккха кхийнад цуна.

Цу юкъа цо кхетадир книжкаш деша ухарий литературанa безам тІабераде, из довза, книжкаш а ца деш, сакхетаца де дезалга.

Библиотекара бола книжкаш хьахетлара чакхйоалаш ба аьнна хет цхьабараста. Книжка хьаденнад библиотекарa, хІаьта цхьа за аьнккача гІолла юха дІайийцад из. Цоана хет — книжкаш дукхагІа дІатиійтвададе, библиотеко болх дикагІа бу, вІелгагІа чийнадале, вогІа бу, аьнна.

Книжкаш-м, бакъдар аьлча, хьанат мела а дІадекъа йиш я, цхьабакъда, библиотекара болх цунца чакхбоалам бац. Книжкаш дІаоекъарал совгІа, дукха кхы тайпа наькъаш а да библиотекарa балха.

Библиотека — хрантлище яц, цига книжкаш бокъонца цхьаькх йолаш латте а, ца эттара хьалха, культурни центр я. ХІаьта, долче, библиотеке бола беш йола саг культурни, дика ххетам болаш хила веза.

Алхха балханарча ший гІулакхашка дийлача а Багиет Женяс йиза делаш культурни заданеш наха могъекхухьаш волча сага цІи.

Хоза мел дола хІама чулоац Женяй терране. Каст-каста хулу музейшца, художественни выставкашца.

ХІара саг эстетически образованни йолаш хила веза, йоах Женяс. Хоачa гІулакхашта тІакхуташ хилар — сага сица самоІаш бара хилийза дартдоаца хІама а хинна дІаотта веза. Хоаа гІулакхаш ца довзаш, цар нах бе ца хоаш волча саго дикка къийбу ший сакхеташ, миска хул цун духовни вахар.

Женяс искусствана хетаь вІашагІъекка беседаш, диспуташ, вай республика художникашцара вІашагІкхетараш — цу долача хІамашна лерхІар цаІ да — хоачa гІулакхех безам болийтар, уж довзийтар.

Йицъьала хала да «Ва са ц укха-вахарг» яхача Герман Юре трилогех лаьца яь диспут. Из диспут хиларга сатувсаш бар беррига а. Цунна юкъе дакъа лаьцар студенташа а хьехархоша а, къонача поэташа а.

Кхы цул хІеванагІа аьттув болаш чакхъяьлайр Полевой Бориса «Доктор Вера» яхача книжкаш «Дерригa дуне цецдаьккхинa ди» яхача Джон Рида книжкан хетаь диспуташ а.

Хьехархочун ЦІагІа бола бен да самодеятельни хагархой театр. ХІаьта Женяс каст-каста новкъостал ду театра художественни кулгалхочунна [illegible] хорж литературно - тематически композицешта. Цитта хьинарен югьарчал доацашве дагъа лаьцар Женяс литературни сайренаш вІашагІйоахача.

Женяй дикал, махкачла цун гІулакхаш безам тІаозош да. [illegible] лоІам хулаш гІулакх да.

Р. ЛЯТУЬА.

«ФУД ИЗ ИРАЗ ЯХАР»

Н. К. Крупская цІерагІа марчинкальъахой культура Дворецa зрительни зале кІиранд дийнаьа хинна сакъердаме диспут из тема я йолаш яр. Тайп-тайпара хаттараш дар гулбеннарчара хьалхашка оттадаь хиннарш, «Миштa кхетаду Іа ираз яхар фу», «Ший хьадулий ираз?», кхитта кхыдараш.

Цу хьакъехьа шоашта хетар дуцаш дукхачар къамаьлаш дир сайрене.

Массаенна сакъердаме хоташ яр гІишлой-монтажни поезда балххочо пои. Сорока, Грознерча № 91 йолча школа хьехархочо И. Тавлинова, дешархоша Горчакова, Авакова, кхыхар а дир къамаьлаш.

Сайре чакхйоалаш культура Дворецa художественни самодеятельноста доккха концерт оттадир.

В. МУН-ТРИПОЛИТОВ.

Книжкаш дешарий конференци

Укх денощка Грозне А. П. Чехова цІерагІча республикански библиотека книжкаш дешарий конференци хилар. М. А. Сулаева язь «Тоасолта лоамашкара дІаводаь» яха романа дийцар гулбеннараша.

Роман дувцача дакъа лаьцар республика Гудермеса, Урус - Мартана, Ведана районашкара баьхкача хьехархоша, дешархоша, лораша, вузашта, техникумашка деша багІача студенташа, Нохч-ГІалгІай писателий Союза правлене председателa Р. Ахматовас, поэта Дж. Яндиева, писателa Х. Ошаева, поэта М. Хашагульгова, кхитта кхыбараш а.

Романа лоаца обзор йир библиотека краеведчески отдела библиотекара З. Мусаевас.

Романа юкъаш конференце къамаьлаш дир, Урус-Мартана района № 2 йолча юкъерча школа директора А. Сулейманова, Іилман болххочо Ю. Айдаева, писателa Х. Ошаева, пединститута студенташа М. Мегомадова, Х. Мусаева, М. Мухадинова, кхычар а.

«Тоасолта лоамашкара дІаводаь» яха роман арадалар Нохч-ГІалгІай литературе боккха лоархІам болаш хилар белгалдир конференце. Цул совгІа романа тІа кийслуш долча кхьадолча кхоачамбоацарех а дийцар конференце къамаьлаш даьраша. Конференце гулбеннарашта ший роман юкъарах баркал а оалаш къамаьл дир М. А. Сулаева.

С. ШАДИЕВ.

ХАОТТАМ

Республике гІаллен Грознан тахан йовчен а йовцаш, куццалуш мерхаш хургья, малхбузехьаро гІеьхьа мух хьенхургІа, температура республике гІаллен 10—15 градуси Грозне 12—14 градуси йІовхаи хургья.

Хьалха, 20-ча марта, йовчен а йовцаш, кІезиг-дукха мерхаш хургья, къулбе - малхбузехьара мотаьарча лаьгІа я хьенхаш, меца гІеьхьа е хьенхаш мух хургба, температура йийсанна 0—5 градус шела я йолаш, дийнахь 10—15 градус йІовхаи я йолаш хургья.

[illegible]остан[illegible].

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

ЛадуэгІа, хьажа

20 март.

РАДИО. 6.30 — Нохч-ГІалгІайчен хьаттаделаьерно (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Ховеш. 7.00 — Москва. 7.10— «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Сердалo» газета обзор. 8.28 — Шопен Фредерика ашараш. 8.45 — «Коммунисташ деша багІа» яха передача (гІалгІай меттала). 9.00 — Москва. 15.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тІехье» (гІалгІай меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — «ГІулакхаш деш ба халкъа тІахьожаш» яха передача (гІалгІай меттала). 16.45 — Керда ховеш (гІалгІай меттала). 17.00 — Концерт. 17.20 — «Прогресси опытаь» яха радиожурнал (эрсий меттала). 18.00 — Керда ховеш (нохчий меттала). 18.15 — Керда ховеш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ 16.25 — Передачай программа. 15.30 — Футбол. Лова «Торпедо», «Кардифф-Сити». Ташкентера передача. 17.15 — Киноэкьеборий клуб. 18.05 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.35 — Телекердадарий спецвыпуск (нохчий меттала доацеи). 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Артиста Заслуженни творчески сурт-сибат (нохчий меттала). 19.45 — Беррига дола фильм. 20.05—Бакьдолох даьхкаа фильм. 20.30 — Максим Горький вен 100 шу дизарга. «Беррава» яха художественни фильм.

30 март

РАДИО. 6.30 — Нохч-ГІалгІайчен хьаттаделаьерно (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Ховеш. 7.00 — Москва. 7.10— «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20— Передачай программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Ленинан никъ» газета обзор. 8.25 — Штогаренко. Эрвилой ашараш. 8.45 — «Октябра идеи. Африка мукъаяккхара» яха беседа (нохчий меттала). 9.00— Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тІехье» (эрсий меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — Вешта дихача наьха вахар» яха беседа (нохчий меттала). 16.45 — Керда ховеш (гІалгІай меттала). 17.00 — Концерт. 17.30 — Къонал (нохчий меттала). 18.00 — Керда ховеш (нохчий меттала). 18.15 — Керда ховеш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ 17.00 — Киноочерк. 17.15 — Телевизионни кердадараш. 17.30 — Дунен мехкашта юкъерча къалагІ дола къамаьл. 17.45 — Киножурнал. 17.55 — «Суде» яха Нурадилов Ханпаший цІерагІча театра спектакль (эрсий меттала йоаллa). 20.05 — Концерт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-30; редактора зам.—3-39-11; бехктоаьа секретара—3-34-38; партийни вахарех, культурен, промышленностех отделий—3-42-30; ярта боахамех письмой отделий—3-42-20.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-30; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-20.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцен проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ04049. Заказ № 1353.